V. X. 1902

СВОБОДА
LIBERTY

Часопись для руского народа въ Америцѣ и органъ „Руского Народного Союза".

Рôкъ X. Олифантъ, Па. Четверъ 2-го Сѣчня 1902. Число 1. и 2.

ВѢРА ВЪ ОДНОГО БОГА.

Давнымъ давно майже всѣ люде вѣрили въ многихъ боговъ. Днесь бôльшôсть людей такъ званого цивілізованого свѣта вѣрить въ одного Бога въ теоріи, на дѣлѣ однакъ дуже а дуже богато ще людей, навѣть помѣжь Христіянами, вѣрить въ бôльше боговъ.

Та се рѣчь природна. Нѣчо на свѣтѣ не стаесь нагло, а все иде крокомъ, неразъ навѣть дуже повôльнымъ. Въ виду сего думка про одного Бога, будучи ще взглядно новою, не могла захопити всѣхъ людей, вôйти въ ихъ кровь и кости.

Головною причиною сего е бракъ освѣты. Лишь освѣченый чоловѣкъ може поднести ся до высоты вѣры въ одного Бога. Чоловѣкъ темный, неученый, помимо сего, що вывчить на память уступы зъ катехизму про одного Бога, помимо сего, що слухае наукъ про одного Бога у своихъ церквахъ, не може [illegible] вѣры, въ усякихъ ворожбитôвъ, чортôвъ, духôвъ и т. п. богôвъ, або пôвбогôвъ. Не могучи зрозумѣти многихъ рѣчей, якй вколо него дѣють ся, вôнъ мусить толковати собѣ ихъ дѣланемъ якихсь силъ надприродныхъ, мусить робити когось вôдвѣчальнымъ за все те, що вколо себе бачить и чуе. Єдность и порядокъ всесвѣта незрозумѣлй для него; вôнъ не годенъ ще обняти всесвѣта своимъ поглядомъ. Єго увагу звертають на себе передовсѣмъ зъявища дрôбнй, на видъ вôдорванй одно вôдъ одного, ба навѣть суперечнй. Звôдси походить, що пересѣчный чоловѣкъ навѣть теперѣшного цивілізованого свѣта лише въ теоріи прійме думку про одного Бога, але на дѣлѣ вѣрить въ многихъ богôвъ. Загальна вѣра въ одного Бога — се рѣчь будучности доперва.

Звôдки однакъ взялась вѣра въ одного Бога хочь бы теоритична навить?

Якъ сказано вызше, на свѣтѣ нема наглыхъ скокôвъ, але все иде постепенно впередъ, розвиваесь. Вôдъ часу до часу зъявляють ся люде незвычайнй, великй и попихають свѣтъ напередъ. Такъ було зъ кождою галузею людского житя — такъ и зъ вѣрою. Такй люде якъ Мойсей, Буда, Зороастеръ, Конфуцій и другй причинились немало до розвою и якости людскихъ вѣрованъ. Слѣды ихъ науки видно въ религійныхъ поглядахъ нынѣшныхъ людей.

Кажуть, що вже въ Индіи и Египтѣ була думка про одного Бога. Але се не дуже певне, а ще менче певнымъ е вплывъ Индіи и Египту на думку про одного Бога, яка скрôзь запанула мѣжь Христіянами. — Вѣру въ одного Бога завдячуе свѣтъ християньскій передовсѣмъ Жидамъ и Грекамъ. Въ старину мали Жиды (подôбно якъ и другй народы) свого власного, жидôвского Бога Ягве, що мешкавъ въ Єрусалимской святыни. Але стало ся, що Єрусалимъ а зъ нимъ святыня Ягве попали въ руки другого народу, Вавилонцѣвъ, а народъ жидôвскій взято въ неволю. Здавало ся, що Ягве зôставъ побѣдженый другими поганьскими богами. Такъ нѣ. Повстали пророки помѣжь Жидами, що видячи Єрусалимъ въ руинахъ — прійшли до думки, що Ягве мешкае не лишь въ Єрусалимѣ и не лишь у Єрусалимской святыни, але по цѣлой земли, та що Ягве оденъ правдивый Богъ. Певно, що не весь народъ подѣлявъ думку пророкôвъ. Многй люде принесли зъ собою до вôтчины по поворотѣ зъ неволѣ понятія про другихъ богôвъ, котрй хотяй могучостію своею не дорôвнували Ягве, то все жь таки жили въ вѣрѣ народа за довгй часы. А Ягве не втративъ вже свои величности. Вôнъ зôставъ и надальше одинокимъ могучимъ и всемудрымъ Богомъ.

Въ Греціи стало ся троха инакше. Греки мали також дуже много богôвъ, а найстаршій зъ нихъ звавъ ся Зевсъ. Грецкй поеты выспѣвували про нихъ прекраснй пѣснѣ. Але прійшли люде, що звались фільозофы, або любомудры и тіи придививши сь своимъ богамъ побачили въ нихъ нѣчо больше, якъ лишь величезнй постати, сотворенй уявою людского на подобіе людей зъ ихъ чеснотами и блудами. Фільозофы побачивши тое вôдкинули сихъ богôвъ, а на ихъ мѣсце поставили єдность, котру бачили во всѣмъ и сказали: „єднôсть — се Богъ." Сю неособову єднôсть, силу, жерело, осередокъ всего — назвали Богомъ. И сей поглядъ ставъ поволи приниматись мѣжь людьми.

Тй два погляды: жидôвскій и грецкій стали пôдставою думки про одного Бога, яка принялась въ теоріи всюды мѣжь Христіянами и взагалѣ мѣжь освѣчеными людьми. Днесь кождый освѣченый чоловѣкъ, якои небудь вѣры, признае сю Одиноку Силу и хотяй бесѣдуесь неразъ про Бога Магомеданôвъ, Христіянъ, Жидôвъ и т. п., то однакъ въ дѣйсности тй слова вôдносять ся до одного и того самого єства, а се вказуе, що вѣра въ одного Бога справдѣ здобувае собѣ чимъ разъ бôльше прихильникôвъ, стае чимъ разъ загальнѣйшою.

Але лучають ся неразъ просвѣченй и розумнй люде, котрымъ здае ся, що вѣра въ одного Бога противить ся науцѣ та стоить перешкодою на дорозѣ до поступу. Така думка выходить зъ малого непорозумѣння. Все залежить вôдъ сего въ якого Бога хто вѣрить.

Наука есть познанемъ дѣлъ божихъ и якъ така не може противити ся Богови, котрый есть творцемъ цѣлого свѣта, а тымъ самымъ и правдивои науки. Правдивый поступъ мусить опиратись знову на науцѣ, итти дорогою котру она ему вказуе, значить такъ само не може бути Богови противный. Правда, суть вѣры въ одного Бога, противнй науцѣ и поступови — однакъ они лишь уходять за вѣры въ одного Бога, присвоюють собѣ неслушно сю назву, въ дѣйсности-жь суть пережитками старыхъ поганьскихъ часôвъ. Навить вѣра въ одного особового Бога не перечить науцѣ, нѣ поступови. Славный англійскій фільозофъ Г. Спенсеръ въ першôмъ томѣ на ново пересмотреного выданя своеѣ »Синтетичнои Фільозофіи« каже, що поглядъ еволюційный не потверджуе анѣ не заперечуе теизму; та що вѣра въ одного особового Бога зовсѣмъ дасть погодити зъ наукою о еволюціи (розвою). Розумѣеть ся, що туть не иде мова про вѣру въ Бога, котрый що хвиля мѣшаесь въ справы людскй, ба навить змѣняе права природы задля примхъ або на просьбы якогось »побожного« вѣрника. Туть вдарить громомъ въ хату Феця за те, що той Грицьови сказавъ образливе слово, а Грицъ ажъ два дни постивъ на ту интенцію; деинде зôпле за куму Ану тяжку хоробу, за те, що она очернила передъ людьми куму Євку, а Євка три свѣчки на ту интенцію спалила и т. п. Така вѣра, не вѣра а поганьство и она певно противна и науцѣ и поступови, а зродили єѣ темнота и зацофаность. Такои »вѣры« досыть и мѣжь нашимъ народомъ, чого доказомъ щоденне жите и такй проклоны, якъ: »Богъ бы тя скаравъ!« и т. п. Люде, що мають таку »вѣру«, очевидно думають, що Богъ — се щось въ родѣ доброго сусѣда, котрый интересуесь ихъ щоденными радощами и клопотами, ихъ лайками и пльотками. На жаль, такъ роблять не лишь простй люде, але и уряды нынѣшныхъ державъ та кличуть Бога, щобы имъ помôгъ побивати ворогôвъ. Все те однакъ поволи змѣняе ся, упадае, а думка про Бога кристалізуесь, прояснюесь, крѣпшае и вкорѣнюесь въ умы и серця людскй.

Цѣкаво ще теперь застановитись, яку ролю вôдограла думка про одного Бога въ житю людскости?

Передовсѣмъ, люде прійшовши до переконаня, що есть оденъ Богъ, всѣ добрй прикметы зъ многихъ богôвъ и все що въ ихъ понятію було найблагороднѣйше и найлѣпше, перенесли на одного Бога. Черезъ то Богъ ставъ єством найсовершеннѣйшимъ, єством безъ всякихъ хибъ.

Се значить дуже богато. Чоловѣкъ освѣченый може собѣ легко уявити навить вôдорванй понятія, але люде менче освѣченй не годнй собѣ представити безъ труду такихъ вôдорваныхъ понять якъ милосердіе, справедливость и т. и. И власне черезъ усобленє и зосредоточенє сихъ понять въ Бозѣ навить менче освѣченй могли мати всегда передъ очима тй найвызшй идеалы, до якихъ стремить людскôсть — мѣжь тымъ якъ давнѣйше — за часôвъ многобожія сй идеалы були розпорошенй якъ прикметы рôжныхъ богôвъ, а тымъ самымъ не представляли собою чогось одноцѣльного и не мали силы притягаючои до ихъ наслѣдуваня.

Днесь тй идеалы могуть стояти для многихъ людей самй въ собѣ, але се ще не е доказомъ, що вѣра въ одного Бога, въ котрôмъ тй идеалы зосредоточенй е безпотрѣбна.

Друга новость, яку внесла вѣра въ одного Бога мѣжь людей е загальне братерство.

Якъ довго кождый народъ мавъ своихъ богôвъ, такъ довго справедливôсть, и другй чесноты обовязували людей лишь взглядомъ тыхъ, котрй належали до того самого народу, почитали тыхъ самыхъ богôвъ. Другй народы уважались за щось низшого мало що не за звѣрôвъ. Думка, що есть тôлько оденъ Богъ привела до заключеня, що всѣ люде рôвнй, що всѣ люде собѣ браты, та що зъ кождымъ чоловѣкомъ треба поводитись однаково, безъ взгляду на се якои вôнъ народности або краски.

Правда, богато людей лишь вѣрять въ тое, якъ въ пусту догму, а роблять инакше, однакъ не можна перечити, що думки про Вôтцѣвство Бога и Братерство людей выросли разомъ и взаимно себе пôддержували. Зъ сего не выходить, щобъ сй думки не могли стояти самостôйно кожда для себе, або щобы люде не могли дôйти до нихъ иншою дорогою, але фактомъ остае, що обѣ тй думки розвивались разомъ.

Не менче и се здаесь бути очевиднымъ, що для многихъ людей они себе доповняють и лишь поставленй одна при другôй — стають зрозумѣлыми. И се значить и значило въ житю людскости також дуже богато. И хотяй неразъ думки про Вôтцѣвство Бога и Братерство людей були причиною лиха, то дѣялось се лишь зъ причины фальшивого ихъ толкованя.

Вкôнци годить ся ще згадати, що вѣра въ одного Бога привела людей до погляду не лишь на людей, але також на звѣрôвъ, цѣлу природу, цѣлый всесвѣтъ яко щось имъ спорôдненого, близького, бо выходячого зъ того самого жерела. Ся думка ще не зовсѣмъ ясна, за мало розвинена. Она заледво блимае якъ маленька звѣзда на далекôмъ небосклонѣ, але и она есть въ части выплывомъ вѣры въ одного Бога и не остане безъ добрыхъ наслѣдкôвъ для людского загалу.

Отсе бувъ бы коротесенькій поглядъ на се, якъ розвивалась мѣжь людьми вѣра въ одного Бога. Въ оглядѣ сѣмъ зазначено лишь найблизшй и найважнѣйшй вплывы та вказано на те, що нового внесла ся вѣра въ людске жите. Якъ бачимо, змѣна вѣры зъ многихъ богôвъ на вѣру въ одного Бога внесла помѣжь людей вызшй, чоловѣколюбнй думки, причинилась до поступу. Бажалось бы лишь, щобы ся вѣра стала правдивою а не мертвою вѣрою, та щобъ чимскорше обняла весь людскій загалъ.

1

Рождество Исуса.

N 1

Гостина

о. Івана Воляньского в Ріо-Кляро в Парані, року 1896.

Коли горячка еміґрацийна до Бразилії, або як нарід наш зве „Брензолії, таки на добре обхопила Галичину, а нарід за безцін позбувавсь рештки батьківскої землї і сотками родин спішив за море за лїпшою долею, з проклонами на устах покидаючи батьківщину з її ославленими порядками, то навіть галицкі ряди, хоть як они лихі, не могли сего не бачити і про око мусїли щось почати. Проте р. 1896 галицкий Видїл краєвий вислав до Парани в Бразилії двох делеґатів: о. Івана Воляньского, Русина, і д-ра Осипа Семірадского, Поляка, котрі мали оглянути тамошні кольонії галицкі і здати справоздане, чи варта там еміґрувати. Д-р Семірадский описав тую подорож і видав осібною книжкою під заголовком „Szlakiem Wychodźców“, яка вийшла минувшого року в Варшаві.

Тую книжку надіслав нам зі Львова Я. Суходольский, оден з галицких Русинів, котрий пильно слїдив рух еміґрацийний до Бразилії, і з неї ми подаємо в переводї під повисшим заголовком побут делеґатів в Ріо-Кляро, найбільшій на той час оселї рускій. Думаємо, що се буде займавим не лиш для Ріо-Клярців і Русинів бразилійских, але взагалї для всїх Русинів американьских. Ріо-Клярці довідають ся з того, що пише про них той пан делеґат; Русини з инших частей великої Америки пізнають в части той очікуваний рай, який знайшли наші брати в „Брензолії“; а для Русинів Сполучених Держав буде се інтересним ще й з того боку, бо знаходять в тім описї знану особу о. Воляньского, котрий був першим сьвящеником руским для них.

—o—

Делеґати краєвого Видїлу галицкого, о. І. Воляньский і д-р О. Семірадский, виїхали з Курітіби, столиці бразилійскої провінциї Парана, желїзницею в напрямі на полудневий захід дня 24. серпня 1896 р. рано. По 6 годинах їзди доїхали до станциї Рестінґа-Секка, а звідти за 2 години возом до Порто Амазонас на рiцї Іґуасу, котрою плили дві доби на великім човнї попри польскі оселї. Опісля пустились на конях, які собі покупили, до Ріо-Кляро.

1) Ріо-Кляро.

»В дорозї злапав їх уливний дощ, а дорога так попсулась, що остаючих 2 милї до Ріо-Кляро мусїли їхати стопою. Нарештї коло полудня лїс зачав ставати рідшим, зачали спотикати чорні поляни випаленої »роси« [1]), сьвіжо витяті зруби, а що пару сот кроків білі, ще нові хатки осадників. Перед хатами крутились в білих чіпках баби і замурдзані діти. Стежка, якою їхали, поволи розширяєсь в колову дорогу. Нарештї оказуєсь місточко, зложене з кількадесять деревяних домиків, що розсїли ся на обширній полянї. Зруб сьвіжий, а на нїм сторчать грубезні пні палисандри і ауркариї, між якими росте буйна трава. Наколо дому кольонїйного заряду, в якім мешкав несовістний урядник кольонії Luis Maravalhos, ряд шалашів з бамбусу і пальмового листя, а між ними громадки збідованих еміґрантів галицких, котрі ждали надармо на видїлене ґрунтів вже кілька місяців. Тиф і шкарлятина їх десяткують. На сьвіжім повітрю перед шалашами баби варять страву, купки робітників вертають з лїса з сокирами і пілками на раменах. По убраню пізнати, що се виключно Русини з галицкого Подїля. За домом адмінїстрациї низкий дім приходский і маленька капличка. Дальше ще кілька склепиків, а нововитята дорога врізує ся знов в глуб пралїсу, з хатинами еміґрантів що 200 кроків.

2) Каміньский і Maravalhos.

Ми умістили ся в гостиннім домі п. Каміньского. Господар, бувший офіцир від канонїрів товариш мого (д-ра Семірадского) брата з кадетскої школи, заложив ту столярску робітню і принагідно услугував яко паламар в каплицї. Попри своїй скромности сей чоловік має вплив в цїлій кольонії, чого досьвідчили на своїй шкірі Бразилїяне. Ото Бразилїянам захотїлось устроїти в кольонії побір войсковий, а п. Каміньский зібрав кольонїстів, узброїв, як міг, і сховав їх в рові. Скоро надійшла асентирункова комісия з військовою патрулею муриньского полку Багїянів і стала грозити, що ужие сили, тогди на даний п. Каміньским знак узброєні хлопи в стрільби, вили та коси, вискочили з рова і прогнали асентирункову комісию, яка більше не появилась в кольонії. Рівно-ж есть солею в оцї урядника Maravalhos-а, котрому перескаджає спокійно визискувати еміґрантів.

Небавом перемоклий до нитки надтягнув о. І. Воляньский з громадою Русинів, ведучи свою дихавичну шкапу. [2])

3) Доля новоприбувших.

Пополудни відвідїлисьмо бідаків-еміґрантів, ждаючих на видїлене ґрунтів, з котрими Maravalhos обходивсь по зьвірски, позваляючи собі на дикі вибрики та нескінчені над'ужитя. Хороби десяткували еміґрантів, і анї лікаря, анї лїкарств не було. Зарібки при дорогах, які їм виплачувано на спосіб старокраєвий не готівкою, але квітками, не висгарчали і на найгірше виживлене; рільничі знаряди, які призначив ряд даром, мусїли куповати у шефа кольонії, виставляючи посьвідченя, що нїби дістають даром. Ґрунта надані одному після вподоби відбирав і давав другому, сли оплатив его той другий, а давнїйших поселенців гнав на роботу до лїса.

Тогди ряд признавав еміґрантам ще безплатний [3]) 4-місячний вікт, але що більшість не застала виміpених ґрунтів і люде мусїли нераз по 6 до 8 місяців чекати на вимір ґрунту, то примираючи з голоду, треба було жити з нужденних зарібків, які давав ряд при вирубуваню доріг або йти в сьвіт робити коло желїзницї та при сплавах, щоби виживити родину.

4) Давнїйші поселенці. Самопоміч.

Кольонїсти, котрі прибули сюди ще перед цьвітнем (1895 р.), застали були иншого та більше людского шефа, отже дїялось їм не зле, але ті, що дістались під руку Maravalhos-а, мусїли дуже тяжко бідувати, доки новоутворепому австрийскому конзулеви в Курітібі не вдалось змусити бразилїйский ряд, що забрав собі того панка.

Число родин, що осїли в Ріо Кляро, виносило тогди (т. є. р. 1896) 2 тисячи т. є. з певностю 10 тисяч осіб. Половину з того становлять Поляки з під Прус, що осїли ще 1893 р. на кольонїях близших NN° 1—3, а другу половину творять галицкі Русини на кольонїях дальших NN° 4—6. [4])

Порядні возові дороги, що розходять ся на всї сторони, кінчать ся о милю за містом, а дальше тілько стежки доступні для мулів, а ще дальше ледви чоловік може продертись, бо кіньска нога там ще не була.

Давнїйші осадники мають ся ту не зле, земля плодовита [5]), місточко близько, а озарібки при »герве мате« [6]) легко. Гірше було з початку Русинам, але коли надійшов сьвіжий транспорт з Галичини, висланий товариством св. Рафаїла, то Русини не тілько що дали собі раду, але яко рільники з краю, своїм прикладом і працею навчили богато річей своїх сусїдів Поляків, котрі яко бувші фабричні робітники, мало розумілись на управі рілї. Русини впровадили управу гречки, котра удаєсь ту знаменито і даєсь збирати 3 рази до року з одного посіву, і навчили Поляків будовати на сьвіжім повітрю пікнї печи, уставлені на деревлянім стільци. Між кілька тисяч кольонїстами Русинами знаходилось богато селян письменних, що передплачували рускі письма з Галичини і Америки, закладали читальнї і т. д.; а були між ними і богатші, котрі позакладали свої склепики і ратовали біднїйших краянів, даючи товар на відробок. Русини цїлковито відтяті від сьвіта і забуті адмінїстрацией кольонії мусїли ратоватись перед нуждою самі і знайшли добру охорону в самопомочи, а через те днесь своїм добробитом дорівнують Полякам, хоть осїли там від Поляків значно пізнїйше.

В рік по нашім побутї Русини заложили своє осібне місточко [7]), збудували церкву, спровадили сьвященика [8]), а днесь там є навіть монастир оо. Василіян. [9])

5) Русини забирають о. І. Воляньского.

Слїдуючого дня серед уливного дощу з'явила ся з кольонії численна депутация Русинів, котра забрала о. Воляньского на цїлий день. На ніч не вернув, доперва слїдуючого дня рано прийшов з карточкою хлопчина з кольонії в дааленої 3 милї, просячи о видане епітрахиля і требника, які о. В., виходячи з дому, забув взяти.

— А де о. В.? — питаю хлопця.

— У Кожана на весїлю, — повідає.

— А де ж той Кожан?

— Та, прошу панів, на четвертій кольонії.

— Далеко?

— уде миля або більше.

Знаючи необграничене поняте милї у селян, був'єм приготований на 2 і навіть 3 милї, але показалось, що я перерахував ся, бо було ще дальше.

6) Погоня за о. Воляньским. Т. Потоцкий.

Полапавши наші конї на зрубі, рушилисьмо з п. Фестенбурґом в погоню за о. В. Їхалисьмо добрим тропом дорогою в напрямі північнім через давні польскі осади. По півгодинній їздї серед людної околицї доїздимо до кінця широкої дороги, продовженем котрої есть вже вузька, проста як стріли, ведуча на північ через гори і долини, але вигідна до верхової їзди стежка. На лїво під кутом острим лежать дальші лїнії кольонїзацийні: перша, друга, трета...; їдемо майже 2 години, а о. В. все ще нема; люде, яких здибаємо, повідають, що бачили его, але ще дальше. Врештї стій! По лївім боцї низкий деревяний домик, з котрого заносить горівкою; за лядою видко бутельки, а кілька пяних Русинів і бразилїянів крикливо розмовляють. — Се венда [10]) Дмитра Кожана, де мало відбуватись весїле. В крамници господаря нема, тілько якась дївчина.

— Був ту добродій?

— А, був, тілько поїхав на четверту кольонію.

Маєшь бабо забавку! Ще миля дороги чекає нас найменче. Давши коням віддочати, пустилисьмо ся в дорогу. О пів милї дальше проста лїнія, якою їхалисьмо, кінчить ся, а до неї під кутом простим відходить кольонія N° 4. Та кольонія ще цїлком нова, стежка ледви очищ на, лїса дївичого осадника. Хиж дуже мало, більшість осадників мешкає в тимчасових шалашах з бамбусу або бараках, збитих з драниць. Люде, яких здибаємо спішать всї в ту саму сторону, що й ми; новина »приїхав наш сьвященик« облетїла вже всюди і всьо, що жило, прибравшись святочно, пішло до корчми Захара Повідайка, де збирали ся люде. По півгодинній їздї нарештї дігнялисьмо свого; гурма Русинів без ріжницї полу з купою дїтей і кілька верхових коней, що згромадились на подвірю, сьвідчать, що нашу згубу таки догонилисьмо.

Але радість наша була коротка; сказали нам, що добродія забрали на пяту лїнію, то есть ще милю дальше.

Правда, відрадкувано нам брати конї з соб ю дальше, бо для них нема там дороги, але ми, зарозумілі на своїх добрих коньків, видихавшись трохи, пустили ся в дорогу.

Пустиня щораз дикша. Місто дороги прості „пікади“ т. є. лїнії виткнуті ґеометрами підчас помірів. Терен гористий, а завдяки порядкови вимірюваня тих стежок все в простій лїнії наші конї випружують ся понад сили, драпаючись на стрімкі гори, яких з браку стежок виминути годї.

Ту й там розходять ся на боки ріжні стежки, вирубані серед заросля, але людей як би вимів, нема кого спитати, де є та пята кольонїя та де находить ся о. В. В той спосіб блудимо по димячих ся зрубах, западаємо ся в багнистих потічках, передираємось через величезні колоди „канеляс“, „імбуїяс“ та других лїсних великанів, яких ще не встигли спрятати, корделясами [11]) перетинаємо ся серед збиті ліяни, всюди людскі осади, всюди слїди недавного людского побуту, але по людях — від яких можна б було що довідатись — анї слїду. Нарештї загрязши в якійсь вирві, з якої ледво з тяжкою бідою витягнулисьмо наші конї, спостерігаємо бабу. Гей же до неї:

— Мамо, а де ту пята кольонія?

— А тутки.

— А де-ж люде?

— Та пішли з добродїєм.

— Де? — питаю майже в розпуці.

— Та на шесту кольонію.

— А далеко то?

— Та нї, буде може з миля.

Показали нам дорогу. Врештї по годиннім продираню ся через заросле доглянулисьмо людску істоту, молоду жінку, що крутила ся коло хати. Хата нова, маленька але гарна, гумно порядне і чисте, в хлївчику квичало підросле паця, коло ґаздинї кудкудакала громада курей. Від тої невісти дїлив нас справдї великий рів, через який не переходив ще жаден кінь, а для людей перекинено величезну колоду. Однак по так довгім шуканю за кимсь, що вказав би нам дорогу, вид хати і баби додав нам такої охоти, що потиснулисьмо конї і переїхали гой недоступний парів щасливо.

— Де сьвященик? — питаю відразу.

— Ось, ту зараз у Настасюка, — повідає невіста, вказуючи пальцем на виднїючу в дали хату.

— А то чиє ґаздівство?

— А мого чоловіка, Теодора Потоцкого [12]).

В тій хвили прибіг до нас сам ґазда, — тугий паробій, інтелїґентний і звинний, знакомий менї ще зі Львова, — відібрав конї і запровадив до хати сусїда. Вже стемнїло ся, дорога — хоть недалека — провадила через вузьку кладку і добре стало ся, бо верхом не можна було їхати анї крок дальше.

7) Знайдена згуба. Гостина у Настасюка.

В обширній сьвітлици заможного ґазди сидів мій товариш при заставленій вечері; кілька печених курий, улюблені рускі голубцї з кукурудзи, книші, сьвіжий мід в плястрах і инші присмаки стояли на столї в товаристві кількох обіцюючих бутельок, а вколо стола позасїдали найповажнїйші господарі з кольонії: Іван Настасюк, Демко Михайлишин, Дмитро Кожан, Захар Повідайко, Митрій Лозиньский, Теодор Потоцкий, Іван Мазепа і другі; в комнатї було душно і горячо, а весела розмова гудїла наче пчоли в улию.

Доручивши о. В. епітрахиль, требник та инші забуті річи, без „принуки“ забралисьмо ся до присмаків на столї, бо гонячи за ним цїлий день не мялисьмо нич в устах крім кусника ковбаси і пару келишків горівки.

8) Дводневна вандрівка наче на Йордань.

Слїдуючого дня скоро сьвіт рушилисьмо в дальшу дорогу піхотою вздовж ріки Ріо-Азуль [13]) поручивши Потоцкому манівцями перепровадити наші конї на умовлене місце, звідки малисьмо вертати до Ріо Кляро. Сейчас з першої хати вийшла ґаздиня з поклоном і просить посьвятити хату. В тій хвили між присутними знайшлось з пів тузїна дяків і паламарів, а відгомон сьпіву поніс ся ген далеко в пустиню, вторуючи словам молитви сьвященика. По посьвяченю дому не годить ся відмавляти від принятя; отже знов печена курка, голубцї і мід в плястрах; а що мій товариш посьвятив кільканайцять домів і в кождім треба було доказати тої штуки, з тою хиба ріжницею, що деколи для відміни була курка не печена але варена, так що при кінци і найбільша принука не видна була нас принукати, щоби ликнути хоть кусник курки. Раз ґаздинька подала нам чудесну каву, але зажурена перепрошувала, що так значних гостей приймає чистою кавою, бо они недавно осїли і ще на стілько не богаті, щоб могли купити собі цикорию. І добряга не дала собі витолковати, що кава без цикориї смакує досконало. Додам, що цикорию спродають по крамницях дорозше як найлїпшу каву, бо се продукт заморский — спроваджений.

Цїлих два дни тревала вандрівка по кольонії Nr. 6, два дни сьпівали дяки що година, що година рівно-ж мусїлисьмо заїдати печену курку в що раз іншій хатї. Для відміни ту і там замість посьвяченя хати відбув ся хрест або шлюб. Доперва другого дня під ніч зайшлисьмо до польского хлопа, де чекали нас наші конї, і — переночувавши — ранесенько вибралисьмо ся в дорогу в супроводї двох людей з сокирами, котрі мостили нам проїзд, вернулисьмо до коршми Повідайка, а відси — попращавшись з Русинами — на ніч до Ріо Кляро.

9) Цїни товарів, живини і землї.

Місточко Ріо-Кляро, осада сьвіжа, мало всього в тім часї три крамницї, не вчисляючи розкинених по кольонїх венд. Оборот денний в такій крамници виносив 500 до 600, а в часї перед святами 1000 і більше мільрейсів. [14])

Ось для прикладу подаю цїну товарів в Ріо Кляро р. 1896:

Сіль 250—300 рейсів за кильо (2 фунти).
Цукор сирий 700 рейсів за кильо.
Мука пшенична 25 мільрейс за мішок (60к.)
Гиж 600 рейсів за лїтру (майже кварта)
Солонина 10 мільрейсів за арробу (15 к.)
Фасоля чорна 50 рейсів за лїтру.
Фаріна маньокова 1 мільрейс за лїтру.
Горівка 700 рейсів за фляшку.

Значить ся, досить дорого. На дальших кольонїях задля дорожнї перевозу товар платить ся 10 до 20 процент дорозше

Цїни живини були до недавна дуже низькі, але в наслїдок напливу еміґрантів і чимраз більшого попиту підскочили значно в гору. Примірoм до недавна в долинї ріки Іґуасу молочна корова стояла 30 мільрейсів або — як нинї люде кажуть — 30 мілїв, а днесь треба заплатити за таку саму 100 до 120 мілїв; добрий кінь стояв 50, днесь 200 до 300 мілїв; мул давнїйше 150, днесь 300 до 350 мілїв. Таньою есть лиш домова птиця, особливо кури, котрі множать ся ту сильно, а також безроги, яких годують кольонїсти чим раз більше. Многі осадники мають свої пчоли, котрі роять ся ту по 6 рази до року і працюють без перерви майже цїлий рік.

Землю, 25 гектарів [15]), отримували осадники на сплату ратами. Суму 513 мілїв з додатком 20 процент має кольонїст заплати в протягу 5 лїт, починаючи платити від 3 року по осадовленю. Хто платив готівкою, то ему опускали 6 процент т. є. міг ту землю купити за 483 мілїв. Однак тепер ряд вимірених ґрунтів не має і не дає, а ту шпекуляцию провадять приватні предприємці. Після права осадник на ґрунтї рядовім повинен був дістати [16]): сокиру, косу, мотику, пік, зерно на засїв і одну пилу на трох кольонїстів.

Від осіб приватних [17]) можна купити парцелї (лоти), які вимірені продають ся по 50 до 100 мілїв за alquier (2½ гектара). Однак в міру більшого залюднення цїна росте дуже скоро в гору. По повисшій цїнї приватні пердприємства оцїнюють всю землю, отже і неуправну.

10) Титул власности. Еміґрация замкнена. Тягарі податкові.

Закон власности дає поселенцеви перед виплаченем рат так званий титул провізоричної власности, на підставі котрого землї не можна відобрати і дати другому без дозволу властителя, як також того титулу не можна відобрати, хиба тілько в разї невиплаченя рат.

В випадках невиплати, які стрічають ся дуже рідко, поселенець має право жадати звороту пороблених вкладів і половину рат виплачених. На кольонїях приватних титул провізоричної власности видає властитель по заплаченю першої рати, а на кольонїях державних сейчас по поселеню. Бразилїйскі приватні властителї обходять те право дуже часто в спосіб шахрайский, бо або цїлком не дають поселенцям на папері титулу провізоричної власности, о який аж через конзуля мусять правоватись, або замість контракту купна на рати видають контракт винайму, який незнаючі португальскої мови еміґранти в добрій вірі приймають за титул власности. По кількох лїтах, коли поселенець ґрунт вже викорчував, виправив і в десятеро підніс вартість землї, властитель усуває его з винайму. По виплаченю всїх рат і оплаченю 8 процент оплати переносної, найблизший суд затверджує титул власности і вписує до гіпотечних книг покіту.

По звинених державних урядів кольонізацийних дїють ся ще инші кривди поселенцям. [18]) На налягане конзуля ряд висилає новоприбувших еміґрантів до одної з кольоній з листом до хлопа, котрий колись працював при вимірюваню землї, і каже прибувшому еміґрантови відміряти 25 гектарову лоту. Чоловяга, незнаючий спірних границь.

---

1) Зруб порослий сьвіжою деревиною і ...

2) Въ дорозї до Ріо-Кляро кінь о. Воляньского не міг дальше йти, отже о. В. став на попас в одній придорожній коршмі, а д-р Семірадский приїхав до Ріо-Кляро скорше.

3) Тепер ряд не дає жадних запомог, ґрунтів не видїлюють, задармо вже давно не перевозять, і взагалї від січня 1897 р. кольонїзация устала цїлковито. Отже вибиратись тамтуди тепер — значить йти на певну нужду, сли вже не на смерть. — Перекл.

4) Число Русинів в Ріо Кляро виносить днесь більше як 8000 душ. — Перекл.

5) Однак взявши загально землї в Парані значно гірша, як у нашій східній Галичинї. — Перекл.

6) Herve mate, се-рід ростини, котра по висушеню дає так звану бразилїйску гербату теи) — Перекл.

7) Так зване Руске Ріо Кляро. — Перекл.

8) О. Никон Роздольский, котрий побудовав кілька церков, заложив школу, читальню і хор. — Перекл.

9) Друга кольонія руска, найбільша в Парані, Прудентополїс, в якій є монастир з трома оо. Василіянами. — Перекл.

10) „Венда“ — се бразилїйска крамниця (штор) в якій продають всьо можливе, чого потрібує бразилієць. — Перекл.

11) Корделяс ручна обосїчна сокирка, невідступна товаришка (попри ножи і револьвери) бразилїйця і кождого осадника, без чого нїхто не вибераєсь в дорогу.

12) Т. Потоцкий походить з села Міклашева коло Винник під Львовом, чоловік письменний і знаний з дописей до „Свободи“ і инших часописей руських. Найдовша его допись була в нашій „Свободї“ чч. 18—21 р. 1898. — Перекл.

13) Ріо-Азуль правобічний доплив ріки Іґуасу.

14) Мілрейс має 1000 рейсів і значить тілько, що 40 центів австрийских або 16 американьских. — Перекл.

15) Гектар має неповна 1 и три чверти краєвого морґа або майже 2 ейкри америк. — Перекл.

16) Кольонїсти не діставали звичайно, бо урядники кольонїзацийні казали собі за те платити. — Перекл.

17) Приватні особи і передприємства здирають і ошукують поселенців в неможливий спосіб — Перекл.

18) Днесь кольонїзация вже не ведесь і люде там не йдуть, бо переконались, що нема чого. — Перекл.

Продовженє на сторонѣ 7-ой.

СВЯТА БОРБА!

РУСИНЫ!

Братя и сестры вôльнои Америки!

Въ нашôмъ старôмъ краю почалась свята борба! Зачали ей около 700 рускихъ студентôвъ найвысшои школы, що зве ся: у н і в е р з и т е т ъ. А зачали, бо мусѣли, бо ихъ горячй и незôпсутй серця, не могли знести тои ганьбы и поневѣрки, яку польско-шляхоцкй ряды хотѣли нанести нашому рускому народови зъ тои найвысшои школы — універзитету, тои святынѣ науки.

На цѣлôмъ обшарѣ св. Руси Русины не мають анѣ одного своеи найвысшои школы, хоть всѣхъ Русиновъ есть майже 30 міліоновъ.

На Украинѣ рôдного слова не вчуешь, брате, хиба пôдъ хлопскою стрѣхою, бо ненасытна Москва своею злодѣйскою правицею згнетила всьо наше рôдне живе и окула тираньскими кайданами.

На Угорщинѣ зжидоватѣлй Мадяре та спаношенй мадяроны кинули пôвъ міліона Русиновъ на жертву темнотѣ. Тамъ по руски читати писати навчить хиба якій старый дякъ и то лишь кирилицею.

Остае одна Галичина, де понадъ тромъ міліонамъ Русиновъ вôльно было учитись въ рôдной мовѣ.

Коли въ Галичинѣ тому 40 лѣтъ назадъ заводжено новй шкôльнй порядки, то Русины мали своихъ шкôлъ бôльше якъ галицкй поляки, бо надъ 3 тысячки шкôлъ народныхъ. А коли бѣжучого року уступивъ шефъ шкôльныхъ порядкôвъ краевыхъ въ Галичинѣ, п. Бобжиньскій — той шляхоцко-польскій „zażegacz oswiaty ludowej" (по руски: палѣй просвѣты), то показалось, що рускй народнй школы бôльше на папери якъ на дѣлѣ.

А 4 гімназій, такъ званыхъ середныхъ шкôлъ рускихъ въ Галичинѣ цѣлкомъ за мало.

По укôнченю гімназій студенты вступають до найвысшои школы, до універзитету. Така найвысша школа на галицкôй Руси есть у Львовѣ. На пôдставѣ столѣтныхъ розпоряджень ще самодержавнои Австріи універзитетъ у Львовѣ повиненъ бути нашъ рускій. Але коли польска шляхта дôстала въ свои руки всю власть въ Галичинѣ, то зъ універзитетомъ такъ покрутили, що вôнъ ставъ польскимъ, а Русинамъ лишилось тôлько те, що ще завели старй австріяки-нѣмцѣ.

Русинамъ остало 6 проповѣдниць (катедръ) и деякй права. Але народне самолюбство польскихъ професорôвъ наносѣлось и тй рештки Русинамъ вôдобрати. Деякй польскй професоры, а за ними и зарядъ універзитету, зачинають тй права ограничувати, руску мову понижують, рускихъ письмъ не пріймають. Русиновъ на професорôвъ на рускй катедры не имену ють и т. д. Остатными часами вôдзначились въ тôмъ професоры: Твардовскій и кс. Фіялекъ, деканъ на богословскôмъ выдѣлѣ, котрый бôльше якъ 220-томъ рускимъ богословамъ хотѣвъ вôдмовити вписy въ рôднôй мовѣ

Се все такъ обурило рускихъ студентôвъ, що они всѣ — 700, якъ оденъ, мусѣли запротестувати таке шкандальне поступоване польскихъ професорôвъ въ найвысшой святыни науки. Дня 19. Nov. м. р. они всѣ скликали мітинґъ и ухвалили: пагану зарядови універзитету за згнущане ся надъ правами рôднои мовы; — збойкотувати професорôвъ, котрй дали головну причину до того; — домагатись невинно осôбнои рускои найвысшои школы; — а вкôнци нѣмъ се наступить руска мова мае бути зрôвнана зъ польскою на універзитетѣ львôвскôмъ. А що мітинґъ той хотѣли розбити якъ разъ зненавидженй польскй професоры, то протестъ рускихъ студентôвъ перемѣнивсь въ революцію. Універзитетъ замкнено и перестали въ нѣмъ вчити.

Сей крокъ рускихъ студентôвъ рознѣсъ ся по цѣлôмъ краю и вся жива Русь пôдперла молодѣжь въ еи змаганяхъ. Посипались вѣча по всѣй Галичинѣ, а на нихъ домагають ся осôбного руского універзитету. Справа опинилась въ Вѣдни передъ міністромъ просвѣты и въ парляментѣ. Не лишь руске населене, але велика часть Поляковъ и иншй народы признають слушнôсть жаданямъ Русиновъ. Кожда чесна душа признае правду, а тымъ часомъ зарядъ універзитету, що славить ся бути батькомъ молодѣжи, веде слѣдства, тяжко карае студентôвъ и выдае крайне злобну и безвстыдну вôдозву до Поляковъ. Се озлобило рускихъ студентôвъ до крайности, такъ, що они постарались о поновне замкнене універзитету и рѣшили всѣ до одного выписатись и не вертати до науки такъ доки не наступить свята справедливôсть. Але тымчасомъ они мусять йти до чужихъ шкôлъ далеко на чужинѣ и тамъ вчитись, щобы не змарнувати часу.

Братя и сестры! Каждый щирый Русинъ мусить похвалити таке поступоване нашихъ студентôвъ. Се прецѣнь будучи борцѣ за долю свого рôдного народу! Они не могли знести ганьбы и пониженя, они не могли зимно дивитись, якъ вороги допчуть права народу! Таты и мамы ихъ годували и зъ остатного силились и посылали въ школу якъ разъ на те, щобы они смѣло, свѣдомо и рѣшучо боронили права рôдного народу и потрафили выбороти свободу. А коли они днесь ту святу борбу зачали, то имъ належить ся не лишь узнане але и щира помôчь.

Братя! Кобы вы знали, якъ тяжко приходить ся жити рускому студентови, то доперва зрозумѣли-бъ, що то значить вчитись. Се-жь переважно хлопскй сыны — сыны бѣдныхъ рускихъ родичôвъ. Се сыны нашои хлопскои св. Руси, котра сподѣесь мати зъ нихъ борцѣвъ за волю и права свого народу! То-жь поможѣмъ имъ!

Въ цѣлôмъ старôмъ краю збирають датки на пôдмогу рускимъ студентамъ у Львовѣ, тому и мы, Русины, жителѣ вôльнои землѣ Вашинґтона поможѣмъ имъ! Скиньмось по пару центôвъ! Насъ ту чверть міліона, то зробить поважну суму, котра стане въ великôй пригодѣ.

Проте звертаемось до всѣхъ Русиновъ въ Америцѣ, безъ рôжницѣ на партіи и орґанізаціи, взываемо и просимо всѣхъ безъ рôжницѣ: збирайте и присылайте жертвы на ту цѣль! Богъ вынадгородить васъ сторицею и допоможе нашимъ молодымъ борцямъ побѣдити ворогôвъ. Всякй датки присылайте на адресу: Rev. N. PIDHORECKY, 61 Sussex Str., Jersey City, N. J., або до редакціи „Свобода", SVOBODA, Box 418, Olyphant, Pa.

Памятайте на заповѣтный слова батька Тараса: Борѣтеся — поборете! Богъ вамъ допоможе! Але Богъ помагае лишь тымъ, котрй самй прикладають рукъ до дѣла. А власне помôчь вôдъ васъ т. е. вашй жертвы суть не лишь приложенємъ рукъ, але самою помочею божою въ тôй св. борбѣ.

Збирайте и присылайте жертвы чимъ скорше! Хто дае сейчасъ — два разы дае!

Комітетъ.

До якихъ и за тыхъ [illegible] нового присти[illegible] члены зъ другихъ галицкихъ та угорскихъ сѣлъ, задля малого ихъ числа не могли [illegible] установити для себе якихсь параграфовъ.

За цѣлый часъ передъ митингомъ рухъ помежи партіями чимъ разъ бôльше дужавъ, а въ суботу [illegible] людия, коли всѣ роботники повернули вчаснѣйше, звычайно, вôдъ своихъ щоденныхъ занять, закипѣла житємъ не на жартъ. По зрѣлôй а основной дискусіи про всѣ пекучй справы громады, кожда партія оглядала ся, кого бы то выбрати зъ помежь себе способного, мудрого а енергічного генерального бесѣдника, котрый бы тамъ, де треба, выступивъ годно и рѣшучо зъ ихъ бажанями и потребами. На таку годность порывало ся немало, вымахуючи завзято руками та выкрикуючи на всѣхъ и вся. Члены уважно слѣдили за кождымъ зъ нихъ, ажь вконци переконавшись, хто зъ нихъ найсольнѣйший, а попри томъ має незгôрший голосъ и рѣшучй рухи ногъ, рукъ та языка того проголошувано своимъ речникомъ, давши ему чимало [illegible], що мали ему служити за [illegible] бесѣды на слѣдуючій день.

— Йно! абысьте не застрашили ся, якъ вчнете говорити — остерѣгали бесѣдника недовѣрчивй члены.

— Вже вы не майте страха за мене — [illegible] бесѣдникъ — я такъ не дурный [illegible] серця, [illegible] въ себе кôлька чарокъ »твердои«, то [illegible] чортъ мене не переберие.

— Уважайте-жъ! На васъ вся наша надѣя! [illegible] гуділи вспокоєнй члены и подѣлились на гурты завертаючи розмову назадъ на той мітингъ. [illegible] або зъ страху, або задля »бизнесу« не хотѣли [illegible] до того довели, щобъ за нихъ выступили зъ словомъ. Розумѣє ся, що [illegible] давали имъ свои информації, а [illegible] »твердая« та [illegible]

„Помара."

Где есть! [illegible] Chicago, Ill.

Хоче женитись [illegible] ELYNSKY, [illegible] Francisco, Cal., [illegible]land, New Zealand.

слідком котрою зарядив касаційний трибунал нову розправу, котра й відбула ся сими днями у Львові.

Пять днів тягнула ся та розправа і пять днів пересували ся перед львівским трибуналом зїдовані постати голодоморів з Городенщини, котрі зочевидним переляком зізнавали правду, немов прочуваючи, що Козьміньскому нїчого не буде, а за їх зізнаня дасть ся він їм еще знаки... Не тут місце описувати всї над'ужитя, яких силою своеї ц. к. власти допускав ся Козьміньский; скажу лиш коротко, що він, скомпанувавши ся з жидками Данкнерами, котрих уживав до екзекуції, душив податками усіх, хто був йому не на руку, особлик тих, хто при виборах не хотів іти з жидівско-шляхоцким центральним комітетом для ви-

о[illegible] податок, перевисшаючого цілорічний дохід; ба[illegible] сфальшовані документи [illegible] податку; бачили підробані акти виборчі і чули жалоби покривджених горожан, котрих не допущено до голосованя. Вкінци чули и панове, яких огидних учинків допускають ся Данкнери, приготовані інсектом і яку славу мають вони межи населенем. 70 літний старець Куґель[illegible] зложеню присяги піднїс руки до гори і заявив, що [illegible] сьвідчити проти Данкнерів, бо пізнав їх силу і боїть ся їх мести, доказавши сьвідками, що факти подані в інтерпеляциї суть правдиві, маю [illegible]

Особ[illegible] урядника мені байдужно, тому не жадаю покараня Козьміньского. Нехай його зверхні власти зроблять з ним, що хо-

Дописи.

V. Лист із старого краю.

[Повиборчий процес у Львові. — Полїтична ситуация в Австриї. — З парляменту. — Еще в справі руского універсітета. — Скликане галицкого сойму.]

Минувшої каденциї австрийского парляменту (1897-1900) вніс був тодішний посол з IV. курии округа Городенка—Коломия—Снятин д-р Теофіль Окуневский інтерпеляцию в справі виборчих над'ужить, в котрій між иньшим представлено в правдивім сьвітлї подвиги панка Козьміньского, ц. к. податкового інспектора в Городенці. Козьміньский почав у польских ґазетах „прати свою честь", а випираючи ся своїх поганих діл і закидуючи брехню авторови інтерпеляциї, нарушив тим самим честь д-ра Окуневського. Др. Окуневский запізвав його перед суд, але на розправі, котра несповна перед роком відбула ся перед присяжними судьями у Львові його увільнено, бо... трибунал, — як звичайно, коли іде о висьвітлене виборчих махерств жидівсько-шляхотської кліки, — ухиляв богато питань, не допускав переведеня доказу правди, а присяжних судьїв оброблювано на всї боки, аби не завдали „патріота" до „Іванової хати." Против такого сторонничого виміру справедливости вніс др. Окуневский рекурс, на-

борчих розбоїв. Бо Козьміньский і при виборах був »рабою«. Старотво висилало його в характері виборчого коміса[illegible] правиборци, а він вже усїми силами навіть фальшованем а підкупованем виборчих актів старав ся о вибір хрунів на виборців. А я котрий із громадян підчас правиборів »прошкодив ся« в його очах, то на що водяжова труба?!... Коли вже розправа скінчила ся і присяжні судьї мали удати ся на нараду, зголосив ся до слова д-р Окуневский серед великої тишини промовив: »Високий Трибунале! Коли я вносив яко посол інтерпеляцию в парляменті, не ходило мені о особу п. Козьміньского, але о корупцию і систему урядову, яка нас давить на кождім кроці. Судовою розправою я хотів виказати, що опозицийні посли, підносячи се, не брешуть, що урядники споснюють над'ужитя й уживають нечесних средств против опозицийних кандидатів. Ви бачили тут, панове, цілий ряд бідних, обдертих, а навіть слїпих ткачів з Олієви; терпіли вони немало, бо наслідком пануючої у нас системи вимірено їм податки, хоч їм належала ся скорше підмога з правительственних фондів. Ви бачили оподаткованого коваля, котрий в кузнї тримае вівцї; бачили мельника, що

тять!...« І Козьміньского увільнено, а зверхні власти перенесуть його про людске око на иньше місце, де знов буде гуляти по давньому.. О, благородна руска душе! Чи твоя благородність в боротьбі з підлим безличним, цинічним ворогом не згубить тебе?!...

А тепер подивім ся на »високу політику« в Австриї. Застряг »державний віз у болоті, тай ніхто його витягнути не в силі. Парляментарна праця від 1897 р. не ведеть ся. От в теперішній сесиї хотїли бодай буджет перемолоти, тай те не вдалось, і треба було вдоволити ся буджетовою провізориєю. До того посли засипали парлямент такою масою наглих внесень, інтерпеляций и т. п., що радити над чим иньшим часу не ставало. Аж сими днями взяв ся презідент міністрів д-р Кербер на спосіб і виголосив промову, в котрій прямо загрозив, що коли посли не будуть »чемні« і не схотять робити того, що їм правительство предложить; то треба буде скасувати конституцию. На правдивих народних заступників така грозьба міністра не повинна би зробити найменьшого враженя. Та-ж Австрия довго без конституциї жити не в силї, а нова конституция, яку Австрия мусїла би дати своїм народам по скасованю теперішної, була би певне від теперішної лїпша і допускала би більше число народних послів до парламенту. Але для теперішної більшости в австрийскім парляменті, вибраної на підставі несправедливої виборчої системи, а то й при помочи шахрайств та над'ужить виборчих, для більшости, котрій не ходить о добро народа, лиш о ту десятку денно тай о добро тих, що ситі кривдою бідаків, для тої більшости скасоване теперішної конституциї і надане нової значить утрату власти в державі. І тому та більшість стала »чемна« і почала працювати. Тепер радять у парляменті над орґанізациею хліб робів, радять [illegible] то і мабуть ухвалять правительственний проект відповідного закона, з котрого хлїбороби-селяни будуть мати таку користь, як з торічного снїгу, бо поминувши всї теоретичні хиби, закон сей мае сю велику недостачу, що е лише рамками, котрі мають виповнити сойми. А як »наш«, галицкий сойм зі своєю клерикально-шляхотскою вечезною більшостию отсї рамки виповнить, то можна собі представити, який »рай« для галицкого хлопа настане!...

В парляменті відповідав нов міністер просьвіти Гартель на інтерпеляциї руских послів в справі руских студентів на львівскім університеті, а відповідав так, що кожний польский шляхтич дякує йому щиро за ту відповідь. Між іншим порадив він, аби руські студенти вертали на львівский університет, вчили ся спокійно, [illegible] зробить ся...« І доки ви, льояльні Русини галицкі, будете ще вірити в прихильність австрийского правительства, і коли вже прийдете до розуму та візьметесь дійстно до г а й д а м а ц к о ї роботи?! Рускі студенти зі Львова порозміщували ся вже на університетах в Чернівцях і Кракові, а найбільше в Відни. В Галичині завязав ся комітет, котрий збирае фонди, потрібні на підмогу бідніщим студентам, а на руки того комітета зложено до 13. с. м. 9.429 корон і 52 сотиків. (До 20. м. м. зложено вже около 20.000 корон. — Ред.)

На конець засилаю вам доволі гумористичну новину, що галицкий сойм таки буде радити сего року. Збирае ся він зараз по римо-католицкім Різдві, аби ухвалити буджетову провізорию на 1902 рік. На правду, галицкі хлопи дуже щасливі! Нічого в них не хочуть, лиш податків. »Отдайте кесарева кесареви«, а там най вас і всі чорти заберуть... В нас усе »по закону!«

15. грудня 1901.

М. Л.

З Нортгемптон, Па.

Велике нещасте навістило наше місточко 15-го м. м., бо з причини великих злив вода заляла цїлу околицю, а особливо Нюпорт, де найбільше наших людей мешкае. Декотрі всціли ще з домів поутїкати, а і то мусїли бродити по шию в воді, несучи на плечах жени і діти, заким дібрались до берега. Инчі, що не могли вже утечи, бо вода прорвала раптом канал і дійшла до висоти 2 ярдів в домах — повилазили на »опстерс« (другий поверх) і звідтам кликали о ратунок. А вода позамулювала все в домах, позабирала курники, дрôбъ, плоти, виходки, шанди з пецами та наробила всілякої другої шкоди. Щасте, що вода не прийшла більша, бо була би певно все затопила. А однак деякі люде навить в часї так великого нещастя жартували собі. Повитягали брудні шмати і куфри на берег, подіставали з куфрів горівку тай дальше пити. Анґлики і Нїмці ходять, дивлять ся на се, як на яке чудо, та кажуть, що »Гонґеріенс крейзі!" А другі, ще вода добре не упала, лїзуть назад до гавзів, тащать баби на плечах, кричать, вискають, а прийшовши домів, біжать чим скорше до куфрів чи не затопились фляш[illegible]

Таке то доказували наші люде і певно, що чести тим собі не придбали. А всему винен брак просьвіти, о котру деякі так дбають, як пес о пяту ногу. Ось есть у нас школа, а чи всі посилають діти на науку? Де-ж там! Кажуть, я не знаю читати ні писати, а жию, то і моя дитина без школи буде жити. І чи се не сьміх та не ганьба?

М. Дода.

„SVOBODA“
(LIBERTY.)
The Little Russian Weekly, published every Thursday by the Svoboda Publ. Co., 111 Lackawanna Str., Olyphant, Pa.

Established 1893.

Advertising rates furnished on application.

Entered at Olyphant, Pa. Post Office as Second Class Matter.

“Свобода”
часопись для руского народа въ Америцѣ и орґанъ „Р. Н. Союза“, выходить що тыждня въ Четверъ и коштує:

Въ Америцѣ на рôкъ	$2.00
„ „ „ пôвъ року	1.00
„ „ „ чверть року	50
До старого краю на рôкъ	$2.00

Грошѣ треба посылати въ реджѣстрованôмъ листѣ, або через експресовый, або почтовый money order (мони ордеръ). Money order, то є карточку, котру дôстанете вôдъ почтара або аґента на експресовôмъ офисѣ, пôшлѣть намъ, бо безъ того мы не годнѣ грошей дôстати.

Адресъ:
„SVOBODA“
111 Lackawanna Str.,
OLYPHANT, PA.

Нумеръ телефону: 82.

Черезъ нашу редакцію можна замовляти и пересылати грошѣ для всѣхъ старокраєвыхъ рускихъ ґазетъ и другихъ выдавництвъ.

Хто хоче, щобы его адресъ змѣнити, мусить подати намъ, кромѣ нового, також свôй старый адресъ.

Безъименныхъ дописей не принимаємо.

Оплачувати ґазету треба всегда зъ горы (наперёдъ).

— Всѣмъ читателямъ и прихильникамъ „Свободы“ желаємо веселыхъ Святъ и щасливого Нового Року.

Редакція.

До читателѣвъ „Свободы.“

Зъ отсимъ числомъ вступає „Свобода“ въ десятый рôкъ свого житя. Десятый рôкъ починає она служити рускому народови въ Америцѣ.

Позаякъ въ Америцѣ рускій народъ — се, зъ вынятком невеличкого числа интеліґентôвъ и бизнесменôвъ, — самй рускй робôтники и фармеры, то „Свобода“ старалась передовсѣмъ служити рускому робôтникови и фармерови. И служила она имъ пôсля силъ своихъ якъ могла и знала найлѣпше. Се и було причиною частыхъ нападôвъ на неѣ зô стороны тихъ, що хотѣли-бъ пôдчинити интересы руского робучого люду, своимъ власнымъ интересамъ, своимъ особистымъ цѣлямъ. Але напады тіи не потрафили завернути „Свободы“ зъ еѣ дороги. Она ишла впередъ вôдважно та смѣло, якъ той борець, що вѣрить у справу за котру воює. Не лишь сама ишла, а взивала и своихъ читателѣвъ до борбы за правду та волю. А въ борбѣ той мовъ львиця кидалась она въ оборонѣ правды, въ оборонѣ руского робучого люду та завдавала болючй раны его ворогамъ. Боролась зъ каждымъ ворогомъ, безъ взгляду на се чи вôнъ малый чи великій, слабый чи могучій, далекій чи близкій, вôдкрытый чи пôдступный, тайный. А до рускихъ робôтниковъ и фармерôвъ кликала безъ упину: держѣть ся купы, помагайте собѣ взаимно, не спускайтесь на чужу ласку! Будьте щирими Русинами, будьте людьми! И многй Русины послухали того голосу „Свободы“, многй справдѣ такъ поступали и поступають, хотяй не бракъ и такихъ, що задля своеѣ темноты, зарозумѣлости, хвилевои ненависти або корысти, стали зрадниками руского народа, пôйшли служити чужимъ богамъ.

Й яку-жь заслугу дôстала „Свобода“ за свою девятьлѣтну тяжку службу, яку заплату? Чи знайшла она не лишь таку прихильнôсть, але и помôчь мѣжь рускими людьми, тутъ на чужинѣ, якъ сего належалось бы сподѣватись?

Такъ, справдѣ многй люде не лишь словами, але и дѣломъ, се-бъ то точнымъ сповнюванемъ своихъ обовязкôвъ якъ предплатники та ширенемъ еѣ идей вповнѣ вôдплатились „Свободѣ“ за еѣ роботу. И всѣмъ тымъ „Свобода“ складае на тôмъ мѣсци подяку. Але, на жаль знайшли ся и такй, (хоч ихъ и небогато), що кромѣ красныхъ слôвъ не мали для „Свободы“ бôльше нѣчого. Бути може се сталось не зъ ихъ причины..., а однако фактомъ остає, що жадна часопись безъ всеôвдѣльной и моральнои та матеріяльнои помочи всѣхъ своихъ пріятелѣвъ не може розвиватись. Се повиненъ собѣ затямити кождый прихильникъ „Свободы“ добре, бо кождому зъ нихъ повинно на тôмъ залежати, щобы „Свобода“ не лишь истнувала, але и розвивала ся. Такъ якъ днесь рѣчи стоять, „Свобода“ есть безъ сумнѣву за малою ґазеткою для Американьскои Руси. Богато пекучихъ справъ, котрй мали бъ бути обговорени публично въ ґазетѣ остають необговореными, полишеными хто знає на якъ довго; богато цѣкавыхъ та поучаючихъ статей, вѣстей и дописей не могуть бути друкованй також задля браку мѣсця. Словомъ потребы нашого народу въ Америцѣ вымагають, щобы „Свобода“ була бôльша, щобы въ нѣй можна було друковати бôльше матеріялу до читаня. На разѣ однакъ сего зъ браку фондôвъ зробити не можна. „Свобода“ може бути побôльшена навѣть безъ пôднесеня теперѣшнои еѣ цѣны [illegible] лишь при спôвдѣланю и помочи всѣхъ еѣ прихильниковъ.

То-жь до дѣла, вы Русины, що читаете и любите »Свободу«! Не будьте байдужными, не спѣть! Дивѣть! Та-жь другй народы, якъ Чехи, Поляки, Литвины, Словаки мають по кôлька а навѣть по кôлькадесять и то далеко бôльшихъ вôдъ »Свободы« ґазетъ. А мы, Русины, мали-бъ бути гôршй вôдъ другихъ? Чи-жь мы уже такй до нѣчого нездатнй, забитй, такй темнй, що намъ темнота милѣйша вôдъ свѣтла а сонъ солодшій вôдъ працѣ для власного добра? Чи жь мы, Русины, маємо и тутъ на волѣ спати та дивитись сонными очима якъ другй не идуть а бѣжуть впередъ та зъ погордою поглядають на насъ, якъ мы лишаємось позаду?

Нѣ, сего нехай не буде. Нехай кождый Русинъ возьме сь вôдъ теперь охочо до працѣ, нехай жаденъ Русинъ не опускає рукъ та не каже »якось то буде«, або »лишь поволеньки-володеньки«, бо часъ не чекає а свѣтъ на мѣсци не стоить. Нехай кождый читатель »Свободы« позыскає для неѣ хочь одного прихильника, що заплатить за неѣ за рôкъ напередъ а буде можна ґазету побôльшити ще въ протягу сего року. А тогды буде американьскимъ Русинамъ не лишь честь и слава, але и бôльша корысть, тогды будемъ въ части доганяти другй народы, котрй насъ значно випередили. Дай Боже, щобы найскорше его дождатись.

Що кождий робітник знати повинен.

Нині, коли тільо богатства есть на сьвіті, кождий чоловік повинен би мати вигідне житє, а що-ж діє[illegible]

[illegible]

...ють усі [illegible] теві — повинні також користати з них.

Натура (природа) дає людям сирі материяли, праця робітників переробляє їх на предмети пожиточні та приятні. Чим би ся став цілий край без праці робітників? Була би се пустиня, де би люде як зьвірята жили, без помешкань, одежи, знарядів, живлячи ся тим, що найдуть на дорозї; наука, штука згинули б без сліду. Сї котрі тепер найбільше задирають носи до гори, хвалячи ся своєю могучістю, богатством і розумом без праці робітників того всего не мали би. Отже правда се велика, що край держава має робітникови усе те що має завдячити. Чи-ж є що крім повітря та сонця, щоби не було працею робітника витворене? З дівичої землї нема користи, поки робітники єї не управлять, ніхто би не сполював нїчого як би робітник не зробив оружія; вовну заміняють в одежу, вуголь, желїзо, золото, срібло лежали би в земли без робітника.

Єсли отже робітники мають людскости усї потріби і вигоди до житя, мають право і самі користати з тих вигід. Отже мають право до вигідних мешкань, доброї їди, добрих і вигідних убрань, до шкіл, театрів, библіотек. Тимчасом як тілько схочемо подумати трохи, то бачимо, що на сьвіті діє ся цілком противно. Робітники, котрі усї богатства витворюють самі жиють в нуждї, недостатку, голодї й холодї. Місто житя вигідного, котре їм ся після справедливости належить, жиють так нуждено, як коли би жили в краю дикім. Наоколо них взносять ся палати, вигідні мешканя їх руков збудовані — а они самі жиють по тісних та брудних норах, вогких, без сьвітла; маґазини переповнені товарами, а робітники котрі сї товари витворили часами і кавалка пісного хлїба не мають. Богаті люде бавлять ся по театрах, користають з библїотек, високих шкіл — се усе робітникам взборонене, бо не мають анї часу, анї грошей. Отже сї, котрі усї вигоди житя своєю працею витворили, самі з сих вигід цілком не користають.

Відки-ж бере ся та нужда [illegible]

[illegible] богатства на рівно-ж богато грошей. Представмо собі кілько то гроший по банках, та в богачів лежить. Подумаймо лише кілько родина Ротшильдів в Европі або американьскі міліонери посідають грошей. Нї, не брак гроше в краю причиною нужи, бо хоть би і два рази тілько було гроша в богачів, що прийде бідному робітникови з того?

Отже не брак грошей в краю есть причиною нужди робітників.

Ну що-ж? Може тому, що людей забогато на сьвіті? Богато таких нерозважних, що думають наколи би війна або зараза проріділа людей, то нужда би ся зменшила і доля робітника поправилась би. Але се лише нерозважна бесїда, бо богатств маємо забогато, а єсли маґазини стоять переповнені товарами а другі вивозять за границю то видко що есть їх більше як треба. Сї богатства, котрі є в краю, вистарчали би для всїх, наколи би капіталісти (се є великі богачі) не присвоїли собі над ними права самовільного розпоряджуваня і не пхали що тілько видять в свою кишеню.

Отже не перелюднене есть причиною нужди.

Кажуть дальше що нужда се призначене від Бога, що она була і буде на сьвіті. Се брехня тай тілько. Наука доводить, що були часи, коли усї рівно користали з богатств, а нині видимо тоже, що робітники в тих краях де суть злучені в великі орґанізациї, суть учені, стоять лїпше від поединчих і неучених. Впрочім сї, котрі кажуть, що нужда есть від Бога лише брешуть, бо-ж преці знають, що Бог есть справедливий і не давав би богатства лїнюхам та неробам а робітників не сказував би на нужду та не став би відбирати їм того, що заробили.

Нужда отже робітників — се кривда і несправедливість людска а не божа.

Говорять еще богачі, що тілько піяк та нероба есть в нуждї, що піяньство есть головною причиною нужди. Чи ж стане совістний чоловік уважати робітника за лїнюха, неробу, єсли той по кілька найцять годин денно [illegible] видимо лю[illegible] цьовитих [illegible] льні бе[illegible] жди ро[illegible] о суть [illegible] жканя а [illegible] кідливі [illegible] зпуска[illegible] к заущ[illegible] ах пи[illegible] аби пе[illegible] вду у[illegible] ернути. [illegible], щоби [illegible] али ся. [illegible] похо[illegible] огатств [illegible] перелюд[illegible] жої — [illegible] иків [illegible] з ви[illegible] через [illegible] бога[illegible] искують [illegible] вимага[illegible] роботи, а [illegible] нужда між [illegible] те звіряче. [illegible] е. Кождий [illegible] лько боїть [illegible] туканий че[illegible], а збаламу[illegible] платних аґен[illegible] за ними сї [illegible] себе ошукуючи.

Преці се кождий добре знає, що наколи би фабрикант більше платив робітникови, то сей мав би добре мешкане, їду лїпшу, дїти не ходили би голодні і обдерті і міг би дещо заощадити. Кождий признасть, що як би коротше працював, був би сильнїйшим та здоровшим, мав би час до спаня, відпочинку і утїхи. Робітники, котрі собі здобули більшу плату а коротший час до роботи, мають ся уже лїпше. Отже ясна річ, що низька плата та довгий час або одним словом визиск фабриканта суть нуждою робітника.

А чому-ж они визискують робітників?

Легко зрозуміти. Роблять се, аби грошей нажити. Усю працю робітника забирають собі, а лише малу частку праці звертають ему малою платою. Приміром: єсли робітник за день виробить на 10 дол. а получить 1 дол., отже дістане лиш одну десяту своєї праці, а в богато разах навіть аж двацяту часть.

Станут вам говорити, що фабрикантови належить ся зиск, бо він поставив фабрику, машини, дає материял, але се усе брехня — се усе зробили робітники, котрим тоже мало заплатив, а материял також робітники видобули. Нерівна користь і нерівна заміна, а то так, що менше дає, а більше бере, фабрикант богатить ся, жие в збитку а грабіж робітника становить его зиск. Отже богатство фабриканта се кривда робітника. З того усего сказаного бачимо, що робітник має велику кривду; робітники роблять богатства, а самі в нуждї жиють. Не мають навіть того, чого конечно треба мати, а тому не мають, бо фабриканти їх працю до своїх кишень ховають. Се є кривда і грабіж. Робітники повинні тілько діставати за роботу, аби могли вигідно жити і з усего користати, що зробили.

К. Ґеник.

Дописи.

Зъ Derby, Conn.

Наша Дерба — якъ повѣдають — на око выдаєсь порядна. Русинôвъ живе ту порядне число и нѣбы тримають ся, однакъ лемъ одна часть служить Богови, а многй нѣкому або чортови. Многй не належать до жадного братства и колекты не дають на церкву жаднои, бо церква має ту одну хибу: що треба йти до церкви, а церква не хоче прійти до гавзу, хиба що колекторъ або священникъ часомъ загляне, передъ котрыми найлѣпше сховатись або выйти на мѣсто (т. є. до салону).

Маємо ту и такихъ „Руснакохъ“, що анѣ своеи церкви не пôдпирають анѣ до своихъ братствъ не належать, а таки звуть ся Русинами и пишуть по „Jednota-хъ“ „my sloviacy nę mamy sveho kostola.“ Такъ написавъ руснакъ, Иванъ Томко, въ „Jednotѣ“ зъ 14. децембра, р. 1901. Вôнъ ще нарѣкає, що нашй не хотять куповати до своихъ бизн сменôвъ, а вôнъ самъ купує у жидôвъ. А тымъ часомъ самй Русины въ Derby мають: ґросерню, 2 бучернѣ и 3 салуны (не рахуючи словакôвъ).

Церква, салунъ а часомъ „лаконъ“ то три рѣчи по трѣбнй руснакови до спасенія. А що оденъ салунъ тримає галицкій русинъ, другій угорскій, а третій салунъ тримає такій русинъ, що має зъ пôвъ тузѣни жѣнокъ въ краю и ту, то и кождый може собѣ выбирати мѣсце до забавы, якъ ся патрить.

Тай нема то мѣсця надъ салунъ! Чоловѣкъ нѣгде такъ порядно не забавить ся. А якъ хто перебере мѣрку въ забавѣ, то кулакъ и кôлька найцять долярôвъ заплаченыхъ на кортѣ приведуть рôвновагу въ головѣ и кишени. Недавно мы бачили двѣ бійки, зъ котрыхъ одна закончилась въ кортѣ. А на анґлицкій „крисмус“ бачилисьмо трету. Два кряне и кумы, мужѣ та батьки женъ та дѣтей въ краю посварились за файку. Оденъ заѣхавъ другому межи очи, що ажь перевернувъ ся, а той ображеный зôрвавъ ся и пôйшовъ по полісмена. Прійшовъ полісменъ и забравъ героя А. Т. до холоднои. Але въ темнôй улици А. Д. почувъ силу въ погахъ и давъ драпака. Полісменъ выславъ за нимъ ажь 3 револьверовй пиґулки.

Такъ забавитись, то розумію!

Гр.

З Scranton, Pa.

Як звістно, душпастир, що був при церкви Пресьв. Діви в Скрентон, помер, богослуженя тепер у церкви нема, але за се куратори сходять ся до церковної галї і справляють собі гостини. Так було 22 го м. м. Куратори скликали людей, кажучи, що прийде новий сьвященик, але сьвященик не прийшов жаден і тогди люде пійшли до церковної галї і стали забавляти ся при піятиці. Я був би і не знав о тім, але самі куратори похвалили ся. Чув я також, що о. Лавришин мав говорити, що мусить нашу церков знищити, що прийде тут по Великодних Сьвятах і поставить четверту церков, (бо вже три суть), за свої гроші і сам в нїй буде попом, та за оден рік не буде брати нич, анї за хрестини, анї за похорони, анї за шлюб і так мусить знищити нашу церков. Та чому нї — то була б красна річ, бо о. Л. має грошей вже досить і міг би робити людям все дармо не лиш в Скрентон, але і в Шенандоа̄, але чи буде так робити? — Побачимо.

Ів. Кости

З Ethelbert, Man., Canada.

Явив ся у нас в Етелберті о. Жолдак, а проповідь его в нашій церкві була би гідна затягнути его »в сьвяті писания римо-католицкої церкви«. От приміром хоч би сї слова: »Всякі і Русин, котрий вінчав ся у протестантского пастора, не жие як чоловік із жінкою, але як пес із сукою!« Чи ви отче научили ся від świętego ojczulka, чи від кардиналів в Римі таких »політичних« слів? Що за глубоку мораль ви під сим розумієте? Бачите, наш христянин, вірна ваша вівця, почувши такі слова свого пастиря, взявши шлюб у протестантского пастора (бо і где-ж був руский сьвященик?) і маючи з нею кількоро дїтей, готов покинути жінку з дїтьми та пошукати собі молодшої і то із чистою совістию на підставі вашої проповіди, котру почув в Канаді по пятьох лїтах житя із жінкою. Де ви були до тепер? Чи ви не знаете притчи Ісусової про загублену овечку, (еванґеліє Луки Голова 15. стих 1—10)? Не дармо ви забороняєте читати людям сьв. еванґеліє, щоби нарід не довідавсь який ви слуга єго. Що ж ми маєм сьвятійшого від Господа нашого Ісуса Христа як не сьв. еванґеліє? Чому не хочете, щоби нарід его розумів? — Скажіть! На вашу думку о. Жолдак всї протестанти суть псами і суками, а де любов ближнього? Чи ви справді віруєте що лише католики суть люде? Се сьмішно виглядає на вільній земли. Верніть ся сотки лїт назад отче і при помочи сьв. інквізиції пійде ваша ідея троха на перед, а ще лучше ідїть до Бразилії там буде поле для вас, до наш мужик скований католицким ярмом.

Данило Сиротюк.

Дальшій выказъ жертвъ зложеныхъ для рускихъ студентôвъ въ Галичинѣ.

Лешко Галабурда, Mt. Carmel, Pa.	$2.00
Геор. Гукъ „	1.00
Гнать Трохановскій „	1.00
Анд. Павликъ „	1.00
Ог. Шиманьскій „	50
Мих. Гальковичъ „	50
Теод. Хомякъ „	50
Поменьшй жертвы зложили „	8.64
Мих. Микитка, Brooklyn, N.Y.	1.00
Анд. Гречухъ „	1.00
Аф. Сенôвъ „	50
С. Чернецкій, Olyphant, Pa.	50
Мих. Врабель „	25
Мат. Пижь „	50
Ден. Пирчь „	1.00
Михайло Паздрій „	1.00
Юрко Хилякъ „	1.00
Семенъ Митренко „	1.00
Юрко Цѣцюра „	1.00
Онуфрій Коєтко „	1.00
Яковъ Іамбаль „	1.00
Василь Фекула „	50
Осифъ Фекула „	50
Анна Цѣцюра „	50
Марія Цѣцюра „	50
Мет. Кисѣльовскій „	50
Мик. Кисѣльовскій „	25
Юрко Хома „	50
Михайло Царь „	25
Данько Лепакъ „	50
Петро Інжа „	25
Зах. Пастернакъ, Laurel, N. Y.	1.00
Дръ Шлюпасъ (Литвинъ), Scranton, Pa.	1.00
Фондъ народный (другій разъ)	25.00
	97.75
Попередно зложено	
Разомъ	154.89

НОВИНКИ.

КАЛЕНДАРЬ.

Сѣчень

2	Ч.	Игнатія свящ.
3	П.	Юліянія
4	С.	Анастасія
5	Н.	Передъ Рожд. 10 муч. въ Кр.
6	П.	† Навечеріе, Евгенія
7	В.	Рождество Христово
8	С.	Соборъ Пр. Богор., Іосифа
9	Ч.	Стефана, Теодора
10	П.	20,000 муч. въ Никомидіи
11	С.	14 000 дѣтей убит. въ Виф.
12	Н.	По Рожд. Анисіи, Теодоры
13	П.	Мелани
14	В.	Обр. Госп., Василія В.
15	С.	Сильвестра

Слѣдуюче число „Свободы" выйде зъ причины Рôздвяныхъ Святъ дня 16-го Януара.

— Фабрика паперу въ Гемілтонъ. О. згорѣла 23. грудня вразъ зô всѣми будинками, машинами и величезными складами паперу. Шкода выносить 850 тысячь доляровъ.

— Нѣмецкій дневники доносять, немовь бы въ Царскôмъ селѣ, де перебувае російскій царь зъ родиною, затроено воду, наслѣдкомъ чого померло около сто особъ. Царска пара перенесла ся до Гатчины.

— Боже деревце (Christmas tree) дорого коштувало якогось Фридрика Йохера зъ Derby, Conn., бо ажь $131.42 и 6 мѣсяцѣвъ арешту. Йохеръ ставъ шведску сосонку на боже деревце на кат. цвинтари св. Петра, поліція выслѣдила, а судія укаравъ найвысшою карою, щобъ нѣхто не важивъ ся збещещити мѣсця вѣчного покою усопшихъ.

— Вергунъ, галицкій москвофілъ, котрый выдае въ Вѣдни за московскій грошѣ мѣсячникъ „Славяньскій вѣкъ" и перехреститъ себе на Верґуна, доступивъ въ Росіи великои чести. Въ Києвѣ и Москвѣ мавъ вôдчиты, въ котрыхъ хотѣвъ доказати, що Русины а Москалѣ то всьо рыба. То такъ сподобалось публицѣ, що свистомъ, тупанємъ и криками: падлецъ, перекôнчикъ, брехунъ, вонь! — змусили Верґуна до утечи.

— Хмароломъ, (якъ доносять телеграмы зъ дня 29. грудня) зрôвнавъ зъ землею цѣле мѣсто Тейфі (?) въ Марроко. Вгонило се 200 людей.

— II. Иван Ґудзманюк з Stuartburn, Man. (Канада) пише нам, що сей війт Йов, що много кривди заподіяв Русинам (про що була свого часу згадка в „Свободі") вже скинений з війтівства. Але Йов піднісує тих, що пробили фарми і пішли до Стейтів а також кількох хрунів підписалось, щоб він був наново війтом; але здає ся того вже не буде.

— „Руслан" доносить, що одна панночка зô Львова жертвувала для нашихъ молодыхъ борцѣвъ, рускихъ академиковъ, 1000 коронъ зô свого приданого. А мы — Американьскі Русины?..

— Вразъ зъ готелемъ пропало коло Стівенсъ, Б. К. (Канада) 20 Японцѣвъ. Стало ся оно тымъ способомъ, що Японцѣ ночували въ згаданомъ готелю, котрого дня 26. м. м. порвала повѣнь. Мабуть всѣ они потопили ся.

— II. О. Бубнякъ (зъ Lethbridge, Alta. Канада) пише намъ, що у нихъ еще такъ тепло, якъ въ лѣтѣ коло св. Ивана.

Всѣхъ читателѣвъ „Свободы" просимо, щобы намъ присылали адресы тыхъ своихъ знакомыхъ, котрй не знають еще про „Свободу", а хотѣли бы передплачувати руску ґазету. Мы вышлемо имъ одно число „Свободы" на оказъ — даромъ.

— Пише намъ ч. Ан. Докля зъ Йонкерсъ, Н. Й. (родомъ зъ Преґонины. пов. горлицкого): »Найбôльше треба беречи ся домашного злодѣя, якимъ стане ся иногдѣ питома слюбна жѣнка. Ось и та, що звала ся моею женою. (Анна Докля, такожь зъ Преґонины), прійшла зъ краю и цѣлый рôкъ волочила ся „своимъ путемъ". Вкôнци вдала наверненого грѣшника — повернула до мого дому. Я радый зъ того, принявъ еи, наче блудного сына, а навѣть дявъ ѣй сховати кôлька десятокъ тяжко запрацьованыхъ доляровъ. Зовсѣмъ такъ, якъ дають другй мужѣ своимъ женамъ. Та моя лишь того чекала... Зловила центы до рукъ и знову пустила ся на стари стежки. Теперь вандруе Богъ знае куда«.

— Вразъ зъ домомъ фармера Енбавга въ Сомервілъ, Па. згорѣло мин. суботы четверо дѣтей: брать и трое дѣтей. Самъ фармеръ зъ женою и троима дѣтьми, що хотѣли ратувати нещасныхъ, тяжко попекли ся.

— Филаделфійска ґазета The Philadelphia Inquirer зъ дня 25. децембра 1901 писала, що капіталісты мѣста Шенандору внесли просьбу до ґовернера Пенсилвеніи о чартеръ для корпораціи, котру они хочуть заложити. Корпорація ся мае зватись The Shenandoah Trust Company. Закладовый капіталъ мае выносити 125 тысячь доляровъ. Мѣжь членами тои компаніи знаходимо на першомъ мѣсци имя звѣстного о. Корн. Лавришина, гр. кат. священника зъ Шенандору.

— Молоде товариство „Народна Спôлка въ Yonkers, N. Y." купило сими днями великій будынокъ за $18.500. Сей будынокъ есть однымъ зъ найкрасшихъ въ цѣломъ мѣстѣ, а длятого що есть высокій, Анґлики прозывають его „великимъ слонемъ" (big elephant).

— Убили Німці в салуні в Емаус, Па. угорского Русина Алексія Коциля з Клецелова, земплиньской столиці. Небіщик зайшов до готелю з 4 товаришами і тут посварились они з німцями. Почалась бійка. Німців було більше; 4 товаришів Коциля змогли утечи, а его самого ударив бартендер полісменскою палкою два рази в голову так сильно, що розтріскав ему голову і мозок розбрискав ся по салоні. Німців арештовано, а Коциля умер в 3 годинах по бійці, полишаючи в краю жену а здаесь і діти. До церкви, братства, ані жадної орґанізациї не належав. Ось до чого доводять темнота і піятика!

М. Дода.

— Въ складъ нового уряду братства въ Plymouth, Pa. входять слѣдуючй урядники: Ст. Прибишь предсѣдатель, Андр. Баранякъ мѣстопредсѣдатель, Дмит. Гричовъ секретарь, Ол. Шкуратъ заступ. секретара. Гр. Туриньскій заступникъ, Вас. Цѣркотъ мѣстозаписникъ, Ив. Нѣмець капитанъ, М. Петрилякъ и Ил. Чорный касіеры, Ст. Чорный и Йос. Декеръ доз. хорыхъ, Конд. Селевачь и Т. Цѣркотъ ревизоры. — Ст. Грипчакъ, секретарь »Р. Н. Союза«, 546 W. Main Str., Plymouth, Pa.

— Де є? Шукаю свого брата Михайла Ухнаръ зъ Хонкавецъ, унґварской столицѣ. Числить вôнъ 30 лѣтъ житя; є росту середного; вже 13 лѣтъ, якъ пôйшовъ зъ краю, а передъ рокомъ бувъ коло Ennis, McDowell Co., W. Va. Хто бы знавъ о нѣмъ або вôнъ самъ, най зволить ласкаво дати знати на адресу:

JOHN UCHNAR, Box 44,
Mahanoy Plane, Schuylkill Co., Pa.

Где есть?

Томко Феленчакъ, родомъ зъ Бортного, повѣту горлицкого, Галичина. Три роки тому бувъ въ Ansonia, Conn. Хто бы знавъ его адресъ, нехай напише до:

HAWRYIL DECIO,
28 Fox Place, Chicago, Ill.

Хоче женитись

з інтеліґентною рускою дівчиною, в віці около 25 літ, Американець середних літ, бувший росийский офіцер. Дівчина мусить знати анґлійску мову, мати хорошу фіґуру і бути доброю ґаздинею. Адресувати:

C. ELYNSKY,
Engineer Machinist
San-Francisco, Cal.,
або P. O. Auckland, New Zealand.

Jan16.

Колядники.

Колись як ми пасли овечки, (були самі хлопці — не дівчата), ажь ось в глуху ніч як засвищить, зашумить, загуде — страх тай годі.

Аж дивлять ся хлопці щось мелькае, аж то анґел у сопілку зуби затинае: „Слава в вишних Богу", тай каже:

— Не бійтесь хлопці; я вам радість скажу: Христос народив ся. Як хочете то ходім, я вам лично покажу.

Стецько, Грицько, Охрим: — А що ж? — то й ходім; та не з голими руками — гостинця візьмімо.

От вони ягнятко звязали, тілько видно за ангелом почухрали. Не знаю, було далеко чи близько, бо чобіт не було а в постолах слизько...

Прийшли ми в Вефлеем. Аж лежить в яслах Ісус Христос маленький, а коло Него Осип дуже, дуже старенький; гостинець у нас взяв, а нам по чарці горівки не дав.

Сказав: Буде вам, хлопці, заплата від Духа сьвята.

Розказував Федір Гримальский, паламар села Хайок, Каніевского уїзда па Украіні; записав Іван Ренука, Balfour, N. Dak.

ПАРАФІЯЛЬНЫЙ МІТИНҐЪ.

Въ Feckoville, Pa. велика новина. За кôлька днѣвъ, въ саму недѣлю, заразъ пôсля Службы Божои, мае вôдбути ся парафіяльный мітинґъ, на котрôмъ громадяне дознають ся про цѣлорôчну господарку уступаючои, церковнои рады, выберуть новый зарядъ, а на кôнци стануть радити надъ способами, якъ бы то цѣла громада чимъ разъ больше поступала впередъ.

Заинтересоване загалу мітинґомъ было немале. Видко се було зъ того, що почали ся вже творити партіи, котрй сходили ся то въ приватныхъ домахъ, то въ »салунахъ«, або навить денебудь пôдъ голымъ небомъ и тамъ укладали, якъ имъ заховувати ся на загальныхъ зборахъ, що и якъ говорити, та яке становище заняти до церковнои рады та до прочихъ ворожихъ собѣ партій. А партій было досить, що пôсля своеи идейнои проґрамовости дѣлили ся на:

1) Партію Галичанъ зъ села Афтанôвки.
2) Партію Галичанъ зъ села Чортобуши.
3) Партію Галичанъ зъ села Филипôвки.
4) Партію Угорщанъ зъ спишскои столицѣ.
5) Партію Угорщанъ зъ унґварскои столицѣ.
6) Партію Угорщанъ зъ шаришскои столицѣ.
7) Партію мовчаливыхъ и миролюбивыхъ.
8) Партію дикихъ, що то кождый зъ нихъ мавъ свою окрему політичну проґраму и свою власну, досвѣдомъ набуту, тактику.

До кождои зъ тыхъ партій по неволѣ приставали члены зъ другихъ галицкихъ та угорскихъ сѣлъ, що задля малого ихъ числа не змогли згуртуватись та установити для себе якихсь параґрафôвъ.

За цѣлый часъ передъ мітинґомъ рухъ помѣжь партіями чимъ разъ бôльше дужчавъ, а въ суботу сполудня, коли всѣ робôтники повернули вчаснѣйше, якъ звычайно, вôдъ своихъ щоденныхъ занять, закипѣло житемъ не на жартъ. По зрѣлой а основной дискусіи про всѣ пекучй справы громады, кожда партія оглядала ся, кого бы то выбрати зъ помѣжь себе способного, мудрого а енерґічного ґенерального бесѣдника, котрый бы тамъ, де треба, выступивъ гôдно и рѣшучо зъ ихъ бажанями и потребами. На таку гôдность порывало ся немало, вымахуючи завзято руками та выкрикуючи на всѣхъ и вся. Члены уважно слѣдили за кождымъ зъ нихъ, ажь вкôнци переконавшись, хто зъ нихъ найсильнѣйшій, а попри тôмъ мае незгôршій голосъ и рѣшучй рухи ногъ, рукъ та языка того проголошувано своимъ речникомъ, даючи ему чимало вказôвокъ, що мали ему служити за тему бесѣды на слѣдуючій день.

— Йно, абысьте не застрашили ся, якъ зачнете говорити — остерѣгали бесѣдника недовѣрчивй члены.

— Вже вы не майте страха за мене — впевнявъ бесѣдникъ — я тамъ не дурный йти натще серця. Якъ впущу въ себе кôлька чарокъ »твердои«, то анѣ самъ чортъ мене не перебреше.

— Уважайте-жь! На васъ вся наша надѣя! — загудѣли вспокоенй члены и подѣлились на гуртики, завертаючи розмову назадъ на той мітинґъ. Декотрй, що або зô страху, або задля »бизнесу« не хотѣли пôдносити слова, намавляли до того другихъ, щобъ тй за нихъ выступили зô словомъ. Розумѣе ся, що на те давали имъ свои информаціи, а въ надгороду за вчинену чемнôсть полялась »тверда« та »мягке« ажъ до пôзнои ночи.

* * *

Недѣля. Вже всѣ члены громады въ церковной сали, поґрупованнись пôсля партій. На подвысшенôмъ мѣсци засѣли раднй, а секретарь вычитуе зъ паперу касове справоздане. Тишина хочь макомъ сѣй. Се тишина передъ бурею. Коли секретарь скôнчивъ свое, заговоривъ до зôбраныхъ предсѣдатель зборôвъ, що кождый може забирати слово въ той справѣ, попросивши перше дозволу вôдъ него. Най оденъ другому не перебивае, най кождый говорить спокôйно и до рѣчи, а въ той способъ можна буде до чогось договорити ся и ухвалити вспôльно неодну пожиточну для громады справу.

Першій до голосу зголосивъ ся бесѣдникъ партіи Угорщанъ спишскои столицѣ. Вôнъ выступивъ напередъ ажъ передъ самого предсѣдателя, а выймаючи зъ пôдъ загортки малый трираменный хрестикъ, вказавъ его присутнымъ, запитуючи пôднесенымъ, рѣшучимъ голосомъ:

— Се що?

— Адже-жь хрестикъ, не бачите? — була вôдповѣдь предсѣдателя. Мѣжь партіею села Чортобуши смѣхъ.

— То се мае бути хрестъ? А те криве на долинѣ на що? Такій самъ хрестъ на нашой церкви... Ей, щось вы насъ на »криву вѣру« провадите.

Мѣжь Чортобушанами вчинивъ ся гамôръ. То члены выпихали свого бесѣдника забрати рѣшучій голосъ. Вôнъ не давъ довго на себе ждати. Не питаючи дозволу о голосъ, пустивъ ся прожогомъ до спішака, выдеръ ему зъ рукъ хрестикъ и заричавъ мовь несамовитый:

— Ты дурный спішаку, то ты будешь насмѣхати ся зъ рускои вѣры? Я тобѣ покажу, якъ хочешь — и погрозивъ ему пястуками пôдъ самымъ носомъ.

Чортобушане були вдоволенй зô свого бесѣдника, а оденъ зъ ихъ членôвъ, хотячи ему допомочи въ арґументаціи, приступивъ до него, а сѣпнувши его за рукавъ, прорѣкъ на пôвъ глумливо, а на половину поважно:

— Ходѣть, не заходѣть ся зъ нимъ, не варто зъ дурнемъ заходити въ бесѣду; хиба не знаете, що каждый спішакъ, якъ народить ся, то до девятьохъ днѣвъ не видить на очи?

Пôсля тыхъ слôвъ счинивъ ся такій галасъ, що его описати годѣ. Бувъ тамъ у нѣмъ сердечный реготъ, проклоны и розличного рода выкрики пôдъ адресою обохъ бесѣдникôвъ. Бесѣдникъ спішскои партіи вжаленый до живого, не мôгъ стерпѣти такои обиды, то-жь деръ ся до свого противника зъ кулаками. Цѣла сеся буча, хто знае, на чѣмъ була бы закôнчилась, якъ бы не особиста интервенція предсѣдателя, що вразъ зъ кôлькома людьми врѣзавъ ся силою помѣжь противникôвъ и зневоливъ ихъ до вôдвороту.

Але спішаки не дали такъ скоро втихомиритись. Они чули, що чортобушаньскій бесѣдникъ кинувъ имъ въ очи за велику обиду, котрои не можна такъ легко забути. Адже жь очи цѣлого збору зверненй на нихъ, всѣ перешѣптують ся и насмѣхають ся зъ нихъ. За кôлькома наворотами ихъ бесѣдникъ зрывавъ ся говорити щось въ своѣй оборонѣ, але бѣля него стоячій сусѣдъ придержувавъ его за руку, прицитькуючи:

— Будь тихо! Ты нѣчо не знаешь — а вкôнци звернувшись до предсѣдателя: — Прошу о голосъ!

Удѣлено ему голосу зъ тымъ застереженемъ, щобъ говоривъ до рѣчи, але бесѣдникъ не зважаючи на слова предсѣдателя, выступивъ на середину салѣ, змѣривъ вôдъ стôпъ до головы чортобушаньского бесѣдника и вôдозвавъ ся въ тй слова:

— Я хочу тому мудрагелеви вôдповѣсти. Такъ, абысь знавъ, що спішакъ, якъ уродить ся, то не видить на очи до девять днѣвъ, але якъ прозрить, то вôдъ разу бачить передъ собою такого »сомара«, якъ ты!

Знову понеслись проклоны зъ однои а смѣхи и вдоволене зъ другои стороны.

Того було вже предсѣдателеви за богато. Вôнъ скартавъ усѣхъ, що хоть дорослй люде, а не умѣють заховуватись та говорити до рѣчи, якъ бы се старшимъ та розумнымъ людямъ годило ся и заповѣвъ, що якъ такъ дальше пôде, то вôнъ розвяже зборы, а самъ забере ся зъ радными до хаты.

— Можешь йти на сто вѣтрôвъ, мы ту собѣ самй дамо раду и безъ тебе — вôдповѣвъ хтось зъ партіи шаришанъ.

— Прошу о голосъ! — закричавъ бесѣдникъ партіи села Филипôвки и не дожидаючи удѣленя того голосу почавъ кричати зъ пѣною на устахъ:

— Вже нѣколи и нѣколи не допустимо до касіерства жадного зъ тыхъ злодѣѣвъ Афтанôвчанъ. Мы знаемо за чіи грошѣ теперѣшный касіеръ побудувавъ собѣ дôмъ.

— Най разъ буде касіеромъ зъ унґварскои, хиба мы все маемо васъ »ґаліцмановъ« слухати? — заступивъ ся за своими бесѣдникъ партіи унґварскои столицѣ.

— Люде добрй! Успокôйтесь, та жь теперѣшный касіеръ не спроневѣривъ анѣ одного цента, на те суть доказы чорне на бѣлôмъ, можете переконати ся — пояснявъ предсѣдатель.

— Нѣ, нѣ, нѣ! — понеслись скаженй крики зъ усѣхъ сторôнъ. — Най кождый дасть тôлько, кôлько я давъ, то зъ золота побудуемо церковь — говоривъ оденъ. — А я хиба не наплативъ ся досить, а де тй грошѣ? — выгукувавъ другій.

— Забери собѣ церковь и зъѣджь, то вернуть ся тобѣ твои грошѣ — насмѣхували ся другй.

— Гей Афтанôвчане, нема васъ ту? Що вôнъ обиджае нашого касіера? — боронили свои свого касіера.

— Дайте ему въ морду, най Филипôвка памятае зъ кимъ мае до дѣла — намавлявъ пôднесенымъ голосомъ оденъ зъ Афтанôвчанъ и було бы певно прійшло до чиннои а завзятои зневаги громадянъ, якъ бы знову не особиста интервенція предсѣдателя, що ледви-неледви змôгъ втихомирити розбурханй умы.

Спокôйнй и здоровомыслячй люде, коли побачили, на що заносить ся, почали по одному утѣкати зô салѣ, гадаючи собѣ, що лучше сидѣти спокôйно въ своѣй хатѣ, якъ слухати людского крику, а якъ бы добре пôшло то не обôйшлось бы безъ того, щобъ въ загальнôй замѣшанинѣ не дôставъ ся и имъ якій почастунокъ: кулакомъ по-за вуха.

Теперь нарады розпочали ся на добре. Вже нѣхто не пытавъ дозволу о голосъ, а кождый кричавъ, якъ мôгъ, найголоснѣйше, гадаючи, що въ той способъ пôднесена нимъ справа мусить выграти. Говорено тамъ за дяка, що мавъ за тонкій голосъ, за попа, що слабо кадивъ, натякнено такожь про те, що рускй люде мало ходять до своихъ салунистôвъ, а залюбки высиджують у чужихъ. Се все говорили бесѣдники вразъ, зъ чого повставъ такій пекольный крикъ, що ажь стороннй люде ставали пôдъ вôкнами салѣ. Предсѣдатель дзвонôвъ, благавъ, щобъ люде втихомирили ся, та радили надъ справами громады, а не надъ дурницями, але его голосъ гинувъ въ тôмъ загальнôмъ верескотѣ. Коли громадяне зачали скакати вже до себе, якъ набундюченй когуты, а декотрй поарґументували собѣ по лици, предсѣдатель, побоюючись, щобъ не прійшло до загальнои бійки, хопивъ ся пôдступу и крикнувъ на цѣле горло:

N 3

— Полісмены йдуть!

Се подѣйствувало якъ бальсамъ на рану, бо сейчасъ всѣ втихомирились и почали розходитись, высказуючи по дорозѣ свои кôнцевй уваги:

— Друга церковь мусить ту своити — инакше не буде ладу.

— Я зъ ними еще почислю ся, але зъ здоровыми ребрами не пôйдуть до дому.

— Злодѣѣ, ошуканцѣ! Прочь зъ радными!

Такъ закôнчивъ ся славный мітинґъ парафіяльный въ Feckoville, Pa. хочь тамъ школы анѣ парафіяльного дому не було, але за те стояла деревляна церковця, на котрôй тяжило ще 5 тысячь доляровъ довгу. Але се дурниця! Ще больше такихъ мітинґôвъ, а громада стане высоко, ажь другй свои и чужй стануть про ню розказувати далеко и широко.

С. М.

Перeглядъ тыждневый.

Пявки американьскои суспôльности або иншими словами — тросты, шукають новыхъ средствъ для забеспеченя свого быту. Именно — забажало ся имъ нѣ больше нѣ менше, лише зъ правительства Сп. Державъ здѣлати собѣ спôльника и въ тôй цѣли ось якого ужили пôдступу: А. Карнеґі, звѣсный міліонеръ и основатель біліонового сталевого тросту удае ся до президента Рузвельта, тай предкладае, що хоче жертвувати до диспозиціи правительства 10 міліоновъ доляровъ, на заложенѣ великого державного університету. Ну, само собою розумѣе ся, що університеты, се пожиточнй и пожаданй институціи для кождого народу, а коли въ додатку держава не потребуе давати на ихъ удержанѣ, то ще лѣпше! Президентъ годить ся на пропозицію, але якъ почавъ вести переговоры въ тôй справѣ, показало ся, що »гуманный« и жертволюбивый п. Карнеґі хоче жертвувати 10 міліоновъ не готовыми грôшми, тôлько въ акціяхъ сталевого тросту. Ту якъ разъ вылѣзло шило зъ мѣха. Наколи-бъ президентъ принявъ жертву въ акціяхъ, такъ тымъ самымъ Спол. Державы стають ся спôльникомъ сталевого тросту, бо побирали бы дивиденду вôдъ его акцій и зъ огляду на свои власнй доходы, мусѣли-бъ пôдпирати его интереса. Тодѣ тросты не лякали бы ся нѣ змѣны правительства, нѣ аґітаціи своихъ противниковъ; ихъ самоволя и истнованѣ були-бъ забеспеченй. Дѣйсно чортôвскій пôдспупъ! На щасте президентъ зрозумѣвъ о що ходить и, якъ кажуть, вôдôславъ пропозиціи до конґресу.

Въ конґресѣ не зайшло сими днями нѣчого важнѣйшого. На увагу заслугують лише досыть оживленй дебаты надъ внесенемъ о правахъ цловыхъ для Филипинъ. Въ палатѣ представителѣвъ промовлявъ мѣжь иншими демократичный пос. Свенсонъ зъ Вірджиніи, доказуючи, що Сп. Державы мають зъ Филипиньскихъ островôвъ такій самый хосенъ, якъ зъ торôчного снѣгу. До хрѣну намъ Филипины — кôнчить тоЙ добродѣй — мы зовсѣмъ безъ потребы выдаемо на нихъ 100 міліоновъ рôчно! Ужіймо сихъ грошей на щось красшого, примѣромъ на маринарку, а ручу вамъ, що за колька лѣтъ Сп. Державы зможуть похвалити ся великою силою кораблѣвъ на всѣхъ моряхъ свѣта. Въ тôмъ дусѣ говорили майже всѣ бесѣдники зъ демократичного табору.

На Кубѣ въ цѣлôмъ розгарѣ выборча робота. Вѣча, зборы, вôдозвы и аґітаторы; численнй кручки, пôдкупство и піятика зовсѣмъ пригадують бôльшй американьскй выборы. Правительственни круги и всѣ головачѣ, котрымъ залежить на тôмъ, щобы Куба не вôдчужила ся вôдъ Спол. Державъ, всѣма силами старають ся перепертп выборъ Пальмы. И послѣднй вѣсти доносять, що они вже можуть похвалити ся успѣхами. Ґенералъ Масо, кандидатъ противнои партіи, мавъ такъ лихй выгляды на побѣду, що зрезиґнувавъ зô своеи кандидатуры, а его сторонники рѣшили не брати участи въ выборахъ. Такимъ чиномъ першимъ президентомъ кубаньскои республики буде ґен. Пальма.

Привидъ новои вôйны въ полудневôй Америцѣ, мѣжь Арґентиною и Чілѣ, уступивъ на якійсь часъ. Обѣ державы згодили ся вôддати свои граничнй споры до арбітраціи, се-бъ то до мирового полагодженя, одному зъ европейскихъ монархôвъ. Арбітромъ буде имовѣрно нѣмецкій цѣсарь або анґлійскій король.

Галицкій соймъ скликано цѣсарскимъ патентомъ на день 28. грудня. Сеся коротенька соймова сесія буде тымъ важною для насъ, що рускй послы порушать на нѣй університетску справу, котра порушила и роздратувала цѣлу руску суспôльность, залунала по всѣй Австріи. Почуемо опять, якъ польскй верховоды зъ мѣдянымъ чоломъ станут увѣряти насъ, що Русинамъ не дѣе ся кривда.

Буры опять насыпали своимъ ворогамъ горячого бобу за спину... Въ битвахъ зведеныхъ дня 18. 19. и 20. грудня въ Трансвалю, якъ доносить самъ Кіченеръ, потеряли Анґлійцѣ ажь 150 людей въ забитыхъ и раненыхъ! Та сесе ще нѣчого супроти страху, якого нагнавъ имъ ґенералъ Деветъ, той самъ бурскій герой, котрый такъ много разôвъ допѣкъ Анґлійцямъ, той Деветъ, котрого вже колька разôвъ оголошено за померлого. Вôнъ дня 18. грудня звѣвъ зъ анґлійскою колюмною 1-годинный бôй пôдъ Ленберґъ (въ Оранїи) и подавъ ся тодѣ доперва, коли еѣ надôйшла пôдмога. Дня 19., 20., 21. и 22. грудня скубавъ безъ упину поменшй анґлійскй вôдряды надъ Аранжевою рѣкою, а дня 24. грудня напавъ на аґл. колюмну пôдъ Зіфонтейнъ и розбивъ еи на прахъ. Анґлійцѣ потеряли ту всѣ припасы живности и муниціи, цѣлый таборъ, одну канону, 56 вояков въ забитыхъ и 150 въ раненыхъ або полоненыхъ. Свѣтла побѣда, супротивъ якои гаснуть навѣть успѣхи ґен. Френча, котрому въ Кольоніи Кейпъ удало ся полонити проворного бурского вожда, Кріцінґера. Лордъ Кіченеръ, его правительство а може й ще хто довгій часъ не будуть мати сну анѣ апетиту зъ грижѣ... Та дарма! Буры за святу справу бють ся и е надѣя, що безъ уваги на высоко поставленй личности, ще енерґічнѣйше возьмуть ся теперь до дѣла. На сей здогадъ наводять насъ рôжнй обставины. Й такъ: недавно вôдбувъ ся зъѣздъ найвызначнѣйшихъ бурскихъ вождôвъ, въ цѣли обдуманя пляну дальшого веденя вôйны; дрôбнй бурс. команды стягають ся въ бôльшй вôдряды; ихъ меткй чаты пôдходять ажь до серця головныхъ анґлійскихъ силъ, а дрôбнй битвы лучають ся чимъ разъ частѣйше. Замѣтне также и се, що Буры концентрують ся на границяхъ анґлійскихъ кольоній. Выглядае оно такъ, неначе бъ зъ того боку надѣяли ся якоись певнои пôдмоги, або гадають перенести те трѣ вôйны до богатыхъ, не знищеныхъ до теперь провінцій.

НОВИНКИ.

— **Памятайте на „Руско-Народный Дôмъ Еміґраційный въ Америцѣ“ и высылайте жертвы до касіера пôдъ адресою:** Mr. Lazor Syrotiak, 42 Washington st., Yonkers, N. Y., **а заразомъ увѣдомѣть о тôмъ секретаря пôдъ адресою:** Mr. K. Kirczov, 140 Essex Str., Jersey City, N. J.

— **Черезъ дѣвчину.** Дж. П. Сій, 27-лѣтный молодець читавъ оногды при вôкнѣ въ своимъ мешканю въ Ноблевілъ, Инд., ґазету, коли въ тôмъ залунавъ зъ улицѣ стрѣлъ и Сій, зъ продѣравленымъ кулею чоломъ, поваливъ ся безъ житя на пôдлогу. Колька днѣвъ не знали, хто забивъ нещасного, ажь позавчера выкрыло ся, що убійникомъ бувъ другій молодець В. Фодръ. Оба молодй люде залюбили ся въ однôй дѣвчинѣ, а що она не могла лишь за одного вôддати ся, Фодръ зъ зависти застрѣливъ свого соперника.

— **Великй** обшары лѣсôвъ выгорѣли въ окрестности села Малыхъ Лодинъ, шаришскои стол. на Угорщинѣ. Шкода величезна. — Въ Поляковицяхъ тои самои столицѣ згорѣло 14 домôвъ.

— **Коштомъ** колькохъ американьскихъ міліонерôвъ зачне незадовго будувати ся електрична желѣзниця зъ мѣста Ню Йорку до Ст. Луисъ, Мо.

— **Переповненый** людьми ваґонъ електричного трамваю (стріткары) упавъ коло Алентавнъ, Па. зъ высокои горы Лігай и розлетѣвъ ся на двое. Шѣсть особъ погибло на мѣсци; 12 е тяжко покалѣченыхъ.

— **Трупа** незнакомого мущины зовсѣмъ голого, а въ додатку безъ головы, нôгъ и рукъ найшли 23. м. м. на шинахъ желѣзницѣ N. Y., N. H. & H. близь Ню Гевенъ, Кон. Поліція догадуе ся, що ту доконано страшного убійства, бо кромѣ калабанѣ крови, нѣякъ не можна вôдшукати нôгъ, рукъ и головы трупа.

— **Славный** астрономъ Р. Бель твердить, що дни на нашôй земленьцѣ роблять ся чимъ разъ довшй. Вправдѣ сей процесъ вôдбувае ся дуже незначно, але все таки за 60 міліоновъ лѣтъ буде числити доба ажь 48 годинъ. Тодѣ куля земска рѣшучо постарѣе ся, зачне недомагати по довгôй праци, тай поволѣйше буде обертати ся.

— **Пôдчасъ** богослуженя въ церкви въ Стрѣлискахъ новыхъ (Галичина) збожеволѣвъ нечаянно Василь Кибайло, кинувъ ся зъ ножемъ въ руцѣ на Миколу Поглода, що клячавъ коло него и зранивъ его въ шію. Нещасного зъ трудомъ удало ся спôймати, почôмъ вôдставлено его до заведеня для божевôльныхъ.

— **Спôлка**, котра взяла собѣ за цѣль робити дешевй машины до лѣтаня (бальоны), зъорґанізувала ся въ Чікаґо, Ил. Невеличкій бальонъ зъ найновѣйшими улѣпшенями стоявъ бы тамъ найбôльше 1000 доляр.

— **„Не** треба анї страйку, бо від 15. дец., 1901, в Шенадорі і околици люди не роблять з причини великого наводненя майнів тай не знати коли будуть робити, бо дощ часто падае і помпи не можуть дати ради воді.“ В. Грешко.

— **Велике** нещасте ажь три разы одно по другôмъ навѣстило въ протягу 48 годинъ мѣсто Питсбурґъ, Па. Дня 19. грудня, о 4. год. рано, експльодували три паровй котлы въ фабрицѣ Black Diamond Steel Works при 30-тôй улици. Експльозія знищила цѣлый фабричный закладъ; сильно ушкодила домы, якй находять ся довкруги фабрики; забила 50 людей и 11 тяжко покалѣчила. Того самого дня, о 6. год. рано, въ наслѣдокъ нагромадженыхъ ґазôвъ, наступила експльозія печи и розтопленого желѣза въ фабрицѣ Jones & Laughlins на 2-ôй улици. Ту розтоплене желѣзо спалило живцемъ 10 и тяжко попарило 15 робôтниковъ. Трета катастрофа лучила ся дня 21. грудня въ фабрицѣ Singer Nimic на улици В. Карсонъ, де также експльодувавъ паровый котелъ и поранивъ 7 людей. Мѣжь ранеными вô всѣхъ тыхъ случаяхъ, (зъ якихъ 7 вже померло по шпиталяхъ), було также 5 Русинôвъ. Ось вамъ американьскй гаразды!

— **Инспекторъ** вôдъ майнôвъ зъ 5 го дистрикту поз. твердого угля, Вм. Дейвисъ, говорить въ своимъ рôчнôмъ справозданю, що въ майнахъ пôдъ его надглядомъ було покалѣченыхъ въ 1901 роцѣ 93, а забитыхъ 59 майнерôвъ. Въ порôвнаню до попередного року, рôкъ 1901 можна ще зачислити до щасливыхъ.

— **Желѣзничими** катастрофами починае вже й Канада заражувати ся. Недалеко стаціи Thessalon, Ont. зъударивъ ся 26. грудня особовый поѣздъ желѣзницѣ Canadian Pacific R. R. зъ другимъ поѣздомъ, якій йшовъ на захôдъ. Обѣ льокомотивы и бôльша часть ваґонôвъ розбили ся; 4 особы погибли; кôльканайцять було тяжше або лекше раненыхъ.

— **Зъ** туги за чоловѣкомъ, що чотыри роки тому забравъ ся до Канады, повѣсила ся въ Клѣводинѣ, на Буковинѣ Занхира Татуличь.

— **Мати** Червоного Вужа, славного индіяньского вождя зъ племени Воннебаґа, померла дня 22. грудня, проживши 128 лѣтъ. Покôйна була индіяньскою патріоткою тай належала до тыхъ немногихъ нынѣ Индіянъ, котрй ще памятають красшй часы свого народу. Теперь, коли бачила, якъ еѣ нарôдъ выгибае, якъ его давна слава и могучôсть розплыла ся мовь дымъ и якъ »блѣдолицѣ« Европейцѣ взяли ихъ пôдъ ноги, нападавъ еи великій жаль и досада. Все те спонукало еи ненавидѣти и уникати блѣдолицихъ. Майже вôдъ 40 лѣтъ мешкала она на самотнôмъ островци рѣки Миссисипи, близь ЛеКроссъ, Вис., ненавидѣла европейску цивілізацію; брндила ся ѣдою и напитками Европейцѣвъ тай дуже нерада выходила поза межѣ островця, де захопила еи смерть.

— **Сегорôчна** зима сильно допѣкае людемъ въ Европѣ. Въ Анґліи, Швеціи, Нѣмеччинѣ, Росіи и мѣсцями въ Австріи упали такй снѣги, що задержують рухъ поѣздôвъ; въ Румуніи и Сербіи люде не можуть носа на двôръ показати черезъ зимно, а не лѣпше дѣе ся й въ полудневыхъ краяхъ. Въ Италіи найшли 14 осôбъ, котрй погибли вôдъ морозôвъ; въ Лісбонѣ (Портуґалія) два вояки, поставленй на вартѣ коло пороховнѣ, замерзли.

— **Мѣжь** двома дротарями зъ Глиникъ тренчаньского комітату (Угорщина) и двома поліціянтами прійшло оногды до великои бійки въ однôмъ шинку въ Ґаґовѣ. Наслѣдки битвы такй, що дротаръ Гулякъ мае шаблею на двое розтяту голову, а поліціянтъ Думанъ вôдъ пяс уковъ и ранъ, завданыхъ н жами дротарôвъ, боре ся зô смертію.

— **Анґлійскій** тягаровый корабель „Sindia“ розбивъ ся пôдъ Осейнъ Сити, Н. Дж. Залогу уратовано, але набôръ корабля вартости $500,000 пропавъ.

— **Хочешь** знати коли яке свято? — Купи собѣ календарь въ редакціи „Свободы“ за 50 центôвъ.

Імайте злодія!

Петро Карпяк. Теодозия з Ціркотів Шкурат.

Повизший образок показуе Петра Карпяка і Теодозию з Ціркотів Шкурат. П. Карпяк, родом з Волівця в Галичинї. (літ 34), мешкав довгий час в Ансонії і удавав порядного чоловіка так, що его вибрали навить надзирателем хорих в братстві св. Петра і Павла і колектором гроший для братского доктора. Він мав жену в краю, а коли тая-ж прийшла до Америки — не могли обое погодитись і она мусіла іти заробляти на жите у фабриці в Брукличі а він остав в Ансонії. Тут мав він тайні стосунки з женою Калістра Шкурата, свого кума, котрого намовив до заложеня готелю на спілку. Шкурат послухав, вийняв $200 00 з банку і вложив до бизнесу, а Карпяка поставив бартендром і зовсім спустив ся на него. Коли час лайсенсу вийшов — Шкурат дав $400.00 Карпякови, щоби той заплатив за лайсенс, але Карпяк гроші сховав і утік, а в тиждень пізнійше вернув тайком, забрав з собою Шкуратову жену і решту его готових грошей, так, що разом Карпяк обікрав Шкурата на 700 до 800 доларів. Заким однак мав еще утікати, звабив до себе свою жену, побув з нею пару днів, видурив від неї $70.00 гірко зацрацьованих грошей, а потім відогнав від себе. Доктрови братскому не заплатив за 5 місяців належної ему плати, хоч гроші сколектував, та пообкрадав ще много других людий. Легкомисна жена Шкурата покинула свого чесного і працьовитого мужа з двома дітьми а сама повіялась сьвітами. Она любила пити.

Хто би дізнавсь де ті двое людий обертають ся, нехай сейчас дасть знати на адресу:

Kal. Shkurat,
Box 1412,
ANSONIA, CONN.

— **Дивный** чоловѣкъ, именемъ Ґуставъ Наґель, жіе въ Наупенъ въ Нѣмеччинѣ. Є се чоловѣкъ природы: Наґель якъ зима такъ лѣто ходить босый и простоволосый та не мае бôльше нѣчого, якъ лишь сорочку и якусь сѣру загортку. Хаты не знае и не хоче знати, жіе середъ поля, а живить ся тымъ, що земля зародить; самъ собѣ варить и пече, а коли потреба, ставить собѣ колибу. Люде всѣляко говорять о тôмъ новочаснôмъ Діоґенѣ, однй называють его фільософомъ, другй оріґіналомъ, а ще иншй чоловѣкомъ несповна розуму. Здае ся, що сихъ послѣдныхъ е найбôльше, бо Наґля и судъ призналъ чоловѣкомъ несповна розуму та вôдобравъ ему право розпоряджати ся свобôдно и поставивъ пôдъ курателю. Отже Наґель приѣхавъ оногдѣ до Берлина, щобы тамъ постарати ся о знесенѣ кураторѣ. Вôнъ мае свѣдоцтва вôдъ многихъ лѣкарôвъ, котрй доказують, що вôнъ зовсѣмъ здоровъ на умѣ, а лишь дивакъ, котрый свои погляды на то, якъ чоловѣкъ повиненъ жити, ѣсти та убирати ся, зъ цѣлою консеквенціею хоче практично на собѣ показати.

— **Про** вагу пануючихъ подае »Le Cri du Peuple« ось що: Найтяжшимъ володаремъ въ Европѣ е портуґальскій король, що важить 92 кґ. Дальше идуть болгарскій князь 87½ кґ., шведскій король 80 кґ.; вага нѣмецкого цѣсаря змѣняе ся разъ въ разъ — однакъ пересѣчно выносить 80 кґ. Цѣсарь Австріи мае важити 70 кґ., италійскій король 66, цар 55, „мала“ голяндска королева 75 кґ., а малый испаньскій король 45. Румуньска королева такъ само якъ президентъ Франціи, важить 82 кґ., а покôйна анґлійска королева важила 95 кґ.

— **Сынъ** грецкого короля мавъ недавно на ловахъ въ королѣвскихъ добрахъ веселу пригоду. Два жовнѣры, що стояли на стороки, не пôзнали принца и перестерегли його, що тамъ не вôльно стрѣляти. Але вôнъ не зважавъ на ихъ пересторогу и полювавъ собѣ дальше. Тодѣ вояки вхопили его за ковнѣръ и вôдставили до поліціи. Доперва тутъ показало ся, що се королевичь. Жовнѣры, довѣдавши ся о тôмъ, страшно налякали ся. Та королевичь не сказавъ имъ за се анѣ слова, але противно, похваливъ ихъ за вѣрну службу и нагородивъ щедро. Всѣ королѣ и королевичѣ люблять вѣрныхъ.... псôвъ.

— **Поліціи** въ Йонкерсъ, Н. Й. удало ся оногды окружити одинъ дôмъ и арештувати въ ньому 240 газардовыхъ грачôвъ, мѣжь якими е много малолѣтныхъ хлопцѣвъ. Судья назначивъ на кождого 1000 дол. кавціи.

— **Три** експресовй спôлки: Adams, American и U. S. Co. намѣряють сполучити ся въ одну велику и сильну корпорацію.

— **Колька** миль довкруги дала ся чути страшна експльозія, яка мин. пятницѣ о 7 ôй год. рано приключила ся въ фабрицѣ пороху въ Джерминъ, Па. Зъ людей на щасте нѣхто не погибъ, що можна назвати чудомъ, бо всѣ фабричнй будынки вылетѣли въ воздухъ або завалили ся, а навѣть подальше положенй домы сильно ушкодженй.

— **Ще разъ повѣдомляемо всѣхъ, кому на тôмъ залежить, що „Руско-анґлійскій провôдникъ“ (тлумачь) вже розпроданый. Просимо отже не замовляти сеи книжки, доки не буде выдрукована на ново, про що повѣдомимо нашихъ читателѣвъ черезъ „Свободу“.**

— **Частй** грады, якй сего року навѣщують бразилійску провінцію Санъ Павльо, надѣлали безлѣчь шкоды въ плянтаціяхъ кавы. Плянтаторы твердять, що потеряли въ наслѣдокъ сего поверхъ 2 міліоны доляровъ.

— **Минувшои** недѣлѣ пôдложивъ хтось динамітъ пôдъ готель Петра Капшубы въ Питстонъ, Па. Цѣла передня частина будинку знищена; мешканцѣ лишь зъ гôркою бѣдою вспѣли вратувати жите.

— **Парохіяльный** мітинґъ задля выбору нового уряду на рôкъ 1902-гій вôдбувъ ся въ Йонкерсъ, Н. Й. дня 8. м. м. Выбрано: Ал. Трембача предсѣдателемъ; И. Щелецкого заст. пред., Ан. Драґана за секретаря, Лаз. Сиротяка за касіера. Контрольорами выбранй: С. Пейко и Ав. Теленъ; колекторами П. Зорило, П. Кузмякъ, Г. Фецько, М. Хома, А. Астрябъ, С. Оліяръ, П. Дзюбакъ, Кон. Щелецкій; церковники: С. Пелехачь, Д. Лучковець, В. Дурнякъ, И. Микулякъ. Наша парохія мала за 11 мѣсяцѣвъ мин. року $3.500 доходу; $3.463 розходу; лишае ся въ касѣ $37. И. С.

— **Хто** друкуе вамъ статуты, бальовй тикеты, наголовки листôвъ, копертки: мадяръ, жидъ, Англичанъ? Чому жь не идете ку свому чоловѣку Русинови, котрый вамъ красше и таньше зробить? Его адресъ: В. Саричь, 517 E. 13th Str., New York City.

— **Дякуемо** тымъ всѣмъ, котрй зволили ласкаво надослати намъ 24, 25 и 26 ч. »Свободы« зъ 1900 р. (о. Пôдгорецкому, п. С. Демчкови и Ивану Преґонови). Другихъ читателѣвъ повѣдомляемо, щобы бôльше не надсылали тыхъ чиселъ, бо мы вже маемо ихъ.

— **Хочешь** мати календарь на рôкъ 1902? — Пôшли 50 центôвъ до редакціи „Свободы“.

— **Пôврôчный** мітинґъ братства св. Иліи пророка въ Скрентонъ, Па. вôдбуде ся дня 26. января 1902 р. Взывае ся членовъ братства щобы зôйшли ся на мітинґъ и абы поплатили свои довги такъ до братства, якъ и до „Союза“; котрй не прійдуть, заплатять по 50 цт., а урядники по $1.00 кары. Взывае ся также всѣхъ комітетовыхъ, щобы на 18 января 1902 р. прійшли до церковнои галѣ провѣрити братскй книги 1) Анд. Гудакъ, 2) Сим Чипакъ. 3) Анд. Виляцкій, 4) Мих. Сґіборъ, 5) Мих. Герко.

Лешко Демко, секретарь.

ОГОЛОШЕНЄ.

Почавши вôдъ 29. грудня 1901 р. всѣ богослуженя вôдправляють ся вже въ новôй рускôй гр. кат. церквѣ св. АА. Петра и Павла въ Джерзи Сити, Н. Дж. Sussex Str. cor. Greene Str. (два бльоки вôдъ пенсилвенійского дипа). Порядокъ богослуженъ слѣдуючій; Въ суботы и передсвяточнй дни о год. 8 вечѣрня. Въ недѣлѣ и свята о год. 8 рано утреня, о год. 10 Служба божа, а о год. 5 по полудни вечѣрня: По вечѣрни кождои недѣлѣ буде все въ гали пôдъ церковью читальня, а кождого понедѣлка вечеромъ повторююча наука для старшихъ и школа для неписьменныхъ.

О. Николай Пôдгорецкій,
душпастырь,
61 Sussex Str.

Где есть?

Иванъ Гаргай, родомъ зъ Полоти, земплиньскои столицѣ. Передъ рокомъ бувъ въ околици Филадельфіи. Хто бы знавъ о нѣмъ, нехай напише на адресу:

JOHN SUSHEREBA,
421 Canal str., Syracuse, N. Y.

Продовжене зо стороны 2-ои

веде новик[?] в ліс, вимірює логу і зіставляє его власній судьбі. Опісля показуєсь, що занятий ґрунт не есть державним але приватним, а властитель заїздить і викидає невинного поселенця. По довгих скаргах до Курітіби повтаряєсь та сама история і кольоніст не есть певним власности посідання, бо процес кінчить часами кілька літ по оселеню в користь властителя.

Земля в Ріо-Кляро досить добра, надаєсь до управи всього: кукурудза (кіньский зуб), ячмінь, пшениця, жито[19]), бульби, солодкі батати, аннім (маньок), фасоля, горох і огородовина европейска, також вино, помаранчі, цитрини, бросквині, амейзас, аботікаба, тютюн. Кождий кавал землї, очищений з грубшого і випалений (без корчунку) дає 1 до 3 збори в роцї: кукурудза, гречка, жито. Жито з одного посїву дає два збори, а гречка три; гречана мука має великий відбут у Бразилїйців, котрі в ній засмаковали.

Хочу ще зазначити цікавий рис тутешних відносин, що виглядає на байку, а то: убогі[20]) еміґранти доробляють ся скоро, а богаті господарі[21]), що привезли з собою тисячки готівки, котрих ту наїхало досить з Руси, сходять на дідів. Се легко поняти: сільский дука не привик в краю до тяжкої роботи, бо вислугував ся наймитами, а се власне ту есть дорогою до банкроцтва дуки а поставлення на ноги наймита. Всї нуждарі, яких ми спотикали повертаючих до краю назад, належать: або до дармограїв або до богатих ґаздів. З зарібників і наймитів (руских халупників — Перекл.) не вернув жаден, бо по роцї забув нарікати на біду.

Хоть поселенець не платить жадних податків безпосередних, то таки оплачує високі податки посередні, як: виґоровані цла за всї вироби примислу европейского, високі цїни перевозу і оплати купецкі і т. п. в наслїдок чого, особливо на дальших кольоніях панує нечувана дорожня найконечнїйших річей до щоденного ужитку.«

— 0 —

Кінцеве слово перекладчика.

Ми подали сей опис з наведеної висше книжки д-ра Семірадского (стр. 28–40), бо нас цікавить кожда черта житя братів поселенців в новім сьвіті. Але отсим ми просимо, щоби братя подавали вісти про себе самі і часто писали до нашої „Свободи" та инших руских часописей. Ми знаємо, що днесь в Бразилії не такий рай, як то свого часу кричали; знаємо, що за дармо вже не перевозять і кольонїзация замкнена; чулисьмо про лихі часи і неурожай які мали запанувати в послїднім роцї і т. п. А до того в послїднім роцї ще прибули ненависть релїґійна і дике розпоряджене Пропаґанди для розширеня віри з Риму. В виду того Русини мусять раховати лиш на власну поміч, отже лучність з прочими Русинами заморскими (принаймі письмами) конечна. Послїдними часами бразилїйскі Русини зробили в Галичині аґітацию в користь помочи для себе, а в наслїдок того завязав ся комітет, котрий собі взяв за цїль йти з помочею Русинам бразилїйским. Кількох сьвященників і учителів мають там поїхати і повезуть з собою друкарню, на котру збирають гроші. Річ надзвичайно добра і конечна. Але ми бажали б, щоби такий комітет істнував все в Галичині і не лиш для бразилїйских Русинів, але для всїх заморских Русей, для котрих був би наче головною аґендою. Правда, Русини Спол. Держав вже досить сьвідомі і не дадуть ся взяти під ноги тай готові станути в пригодї Канадийцям, однак в виду наших правесних та неправесних і духовних та сьвітских опікунів уважаємо се за річ конечну.

А. Б.

19) Пшениця удаєсь дуже дрібна і відай не оплатить ся еї сіяти, а жито таки на очах зводить ся. — Перекл.

20) До р. 1896 бідних перевозили морем дармо, але від р. 1897 се устало раз на все, отже бідні вже не могуть їхати. 21) Богаті потребують їхати, бо раю не знайдуть, а батьківскої землї позбудуть ся за безцїн, чим наносять величезну шкоду собі свому народови. — Перекл.

Справы „Р. Н. Союза."

ГОЛОВНЫЙ УРЯДЪ:

Председатель:
Rev. A. BONCHEVSKY,
10 May str.
ANSONIA, CONN.

Секретарь:
D. D. PYRCZ,
P.O. Box 355,
OLYPHANT, PA., Lack. Co.

Касіеръ:
ALEX. SHLANTA,
Postmaster.
MAYFIELD, PA., Lack. Co.

Поправка.

Въ минувшômъ числѣ было подане мылыно имя братства зъ Бруклинъ, Н. Й. Братство се носить имя св. Андрѣя Первозваного а не св. Николая.

Купуйте КАЛЕНДАРЬ „СОЮЗА"

—на рôкъ 1902.—

Єсть въ нѣмъ 40 образковъ, много рѣчей цѣкавыхъ, смѣшныхъ и поучаючихъ. Є въ нѣмъ и **уставъ церковный** (типикъ), длятого календарь сей повинна мати кожда церковь, каждый дякъ, кождый священникъ. На що вамъ писати до старого краю за календарями зъ уставомъ церковнымъ, коли такій самъ календарь можете достати тутъ въ америцѣ скоро и безъ клопоту?!

Коштує зъ пересылкою лишь 50 центôвъ

А вже грѣхъ бувъ бы якъ бы кождый членъ »Союза« не купивъ сего календара! Та-жь сей календарь выдавъ »Союзъ« и на доходъ »Союза.« Нехай же всѣ мѣсцевѣ секретарѣ „Союза" спишуть сейчасъ на найблизшômъ мітинґу всѣхъ людей, що хочуть мати сей гарный и пожиточный календарь и сколектують вôдъ нихъ грошѣ. Грошѣ тѣ треба заслати не до касіера „Союза", але до председателя „Союза":

REV A. BONCHEWSKY,
10 May Str., ANSONIA, CONN.,
або впростъ до друкарнѣ на адресу:
SVOBODA,
Box 418, OLYPHANT, PA.

а календарѣ будуть сейчасъ высланѣ.

Такого календара ще американьскѣ Русины не мали!

Отже не вôдкладайте, але замовлайте календарь сейчасъ та сейчасъ присилайте грошѣ, щобы можна на найблизшôй конвенціи здати зъ того докладный рахунокъ.

Безъ грошей календарôвъ не высылаесь нѣкому.

Ант. Бончевскій,
председатель.

Люде в моїй годинці.

Написав Тома К. Бічер.

„Пустїть мене. Я хочу випростуватись. Я цїлком скорчена і згорблена. Кажу, пустїть мене."

Учувши такий розпачливий крик коло себе на столї, я не міг дальше нїчого писати.

„Кажу, пустїть мене! Я не годна стерпіти того!"

А я переконав ся, що голос походив з внутра прекрасної годинки, що лежала на моїм столї — одної з найлїпших годинок, яку я коли знав. Накручуй єї правильно, то буде йти цїлий рік, не стративши пів мінутки. Чоловік, що мав єї перед мною, казав, що ріжниця не виносила навіть пятнайцять секунд в роцї.

Тим то я настрашивсь, коли вчув нещасні крики, походячі від так доброї годинки. Я думав, що внутрішна робота так доброї годинки була вдоволяюча. Де-ж знайдемо вдоволенє, прошу, як не в добрій годинцї, де всьо таке гладоньке і чистеньке і правильне, та йде без крику та пороху; ледви що робить секунди, ударяючи незначно!!

„Чуєте, кажу? Пустїть мене. Я не годна обернутись. Я не можу випростуватись."

Голос походив від головної пружини. Призираючись пильно через малесеньку дірку, що находилась в обрамованю головної пружини, я переконав ся, що через ню говорили зубці до головної пружини. Бачите, дірку вмисно оставлено, щоби наляти оливи, або дивитись, або говорити через ню, або щось подібного. Се була, так сказати, напів округла дірка в „вязници" головної пружини. А зуби, що окружали пружину, говорили знов:

„Ох, успокій ся, успокій ся! Ми не можемо на більше згодитись як звичайно. Ми позволяємо розкрутитись тобі раз на день. Чого-ж хочеш більше?

„Добре, але позвольте менї випроститись тепер. Позвольте скочити, покрутитись і відпочати. Я чую, що можу."

„О, але ж й ми не можемо рушитись, як й ти" — відповідають зубці. „Ти преш на нас, а ми опираємо ся о веретено головного колїсцяти. Ми певні, що головне колїсце могло-б обертатись скорше, але оно не хоче. Єго зубцї ходять довкола — ми обзнакомлені з ними тепер досить добре — очи обертають ся довкола раз на годину. Они не хочуть прискорити."

„Добре", — сказала головна пружина — „то піпхнїть їх, під бік! Най обертають ся."

„Ми робимо свою роботу найлїпше. Але скажемо, як хочеш, коли оберне ся довкола. Гей, головне колесо, чи не можеш трошки приспішити?"

„Опамятайтесь", — відповідає головне колїсце — „чи не бачите, що мусимо ждати на трете колїсце? Ви всї підганяєте нас, а ми йдемо так скоро, як можемо, але не можемо спішити задля тої обладованої повільної тарадайки третого колїсцяти. Оно посуваєсь вздовж малих зубчиків маятника. Там находить ся щось такого або радше за ним, що робить так частенько тик-так, і певно бажало-б йти скорше. Чудесно! Я хотїло-б бути третим колїсцем. Я вирвало би єго, і урядило собі прогульку."

„Добре, перейму его і постараюсь винайти причину", — сказало головне колїсце.

Так они заждали, доки не надійшло колїсце тикала, що мало ледви пару сьмішних зубчиків — щось вісім чи десять всїх. За те було се прекрасне колїсце, і дуже ніжненьке, і бавилось двома дорогими камінчиками, ударяючи оден то другий; а они скоро вдарені, уступали з дороги; і дорогі камінчики не були в станї сказати, длячого они так правильно вступали ся.

„Они слухають розказу", — повідають — „якогось маятника, котрий цїліський довгий день не має нич більше до роботи, як тілько киватись там в горі над нами, маючи в тім приємність — він власне йде колом раз в одну сторону, то танцює так само в другу — от не міг би йти в одну сторону, як ми. Се справдїшна радість, яку він має там в горі по над нами всїми!"

„Проч з ним!" — сказала головна пружина.

„Скинути его!" — сказали зубцї.

„Вбити его!" — сказало веретено.

„Пустїть мене!"

„Пустїть нас!"

„Біжім!"

Але зубцї були сильні, а веретено здоровезне, і не могли одно від другого відділитись.

Вага, так звана маятник, ходила там і назад. А коли мурмила на долї, занятї тяжкою працею, примкнули на хвильку язички, то вага правильно мірила їх слова і сказала:

„Я ходжу в темпотї також. Я сама ту. Йду в одну сторону, вертаю; йду тою самою дорогою там і назад. Я не знаю, чому я так роблю. Я замкнена там само, як ви. Ви женете мене, а я женусь. Яка причина тому всьому, я не годна об'яснити. Годинка — се величезна тайна!"

Потім стали радитись. Они перестали нарікати і сваритись і доганяти одно другому, а питанє, над яким застановлялись, було:

„В кождім разї, що ми є? Що то є годинка? Ми всї ту замкнені і не можемо видістатись. Що ми за одні?"

Тогди почали розглядатись за порядком від колїсцятч до колїсцяти, доки знов не вернули до головного колїсця, а оно повіло:

„Моя довга вісь переходить через цїлу годинку, а я не знаю, що находить ся на єї кінци. Она переходить наскрізь, і від часу до часу я бачу сьвітло, що продираєсь звідтам. Що там діє ся, я певно не годно повісти."

„Та сама справа зі мною також", — сказало четверте колїсце. „Оден мій чопик єсть довгий і вистає на верх через малу дірочку, через яку входит, від часу до часу трошка сьвітла; однак що за причина тому всьому, я певно не можу сказати."

„Що се все значить?" — сказала головна пружина.

„Що то?" — повторило трете колїсце.

І всї стали працювати, щоби дослїдити теє, що то?

Я взяв годинку і пішов до нашої обсерваториї*). Се був чудесний вечер. З руки я позирав на лице годинки і глядів через люнету, очікуючи на зьвізду, яку я вже давно повинен був зобачити.

Сейчас надійшла зьвізда, пливучи ген поза лїніями люнети. Я притулив годинку до уха і почав числити півсекунди. Я точно нотував час, коли зьвізда дійшла до головної лїнії люнети. А коли зьвізда перейшла зовсім, я провірив числа і глянув на мою годинку — мою прекрасну годинку — і переконав ся, що спізнила тринайцять секунд. Головна пружина і двоє колїсцят прислухувались і слїдили, а коли я сказав: „13 секунд пізнїйше", то головна пружина до маятника:

„Спитайсь его! спитайсь, що там дїєсь на вні?"

Тогди маятник чикнув до мене: „Пане, 13 секунд пізнїйше, що там такого?"

„Чи не знаєш, на що є годинка?" — відповів я.

„Нї", — сказав маятник.

„На те, що сли здає ся, що зьвізди обійшли нас раз, то ваші сказівки мусять обернути ся два рази. Тимто не повинно бути жадної ріжницї; чи я мірю рік вашими руками, які повиставлялисьте, щоб я на них дивив ся, чи при помочи великаньских зьвізд, на які Бог позволив менї глядіти. А сли я переконаю ся, що годинка йде правильно, після божих зьвізд, тогди кажу, що годинка добра."

„Чи справдї ми є на те?" — сказав маятник.

„Так", — відповів я — „се власне єсть причина вашого істнованя — йти правильно після божих зьвізд, і помогти менї йти правильно. А я знов поможу моїм хлопцям і дївчатам йти правильно."

„Ви можете глядіти?" — спитав маятник.

„Не дуже далеко" — я відповів.

„Може хочете пізнати причину свого істнованя?" — спитав маятник.

„Так, я хотів би" — я сказав.

„Чи можете коли довідатись?"

„Так, сли б хтось посторонний вказав менї цїль, яку я вказав вам."

„Пане, то на що ми є, як ви сказали?"

„Обертатись разом зі зьвіздами Бога."

Маятник сказав четвертому колїсцеви: „ми тримаємо час зі зьвіздами."

І так они перейшли до кінця, доки не дійшли до окритя головної пружини, і повіли єї: „ми держимо час зі зьвіздами."

„Ах, справдї так?" — сказала она. „Добре, в такім разї буду перти дальше так сильно, кілько зможу."

Від тої ночи, сли менї захотїло прислухувати ся, я чув, як середина моєї годинки висьпівувала: „Ми тримаємо крок зі зьвіздами... Ми тримаємо крок зі зьвіздами!"

З англїйского перекл. А. Б.

*) Обсерваторня — се будинок з побільшаючими шклами, через які вчені слїдять за зьвіздами.

ВСЯЧИНА.

ВЪ СУДѢ.

1.

Судія: Чи маєте що сказати на свою оборону, що бралисьте грошѣ зъ пуделка вôдъ лѣкарства, въ яке складала та дѣвчина?

Злодѣй: Хиба те, що на пуделку було написано: „брати два разы денно!"

2.

Судія: Чи вы жонатый?

Оскарженый: Чей тôлько панъ судія повинний вже знати, бо ще довжний моєй жѣнцѣ за послѣдне пране.

3.

Судія: Кôлько маєте лѣтъ?

Оскарженый: А но згадайте, пане судіє!

4.

Судія: Длячого ты пхавъ руку до чужои кишенѣ?

Злодѣй: Ахъ будьте вырозумѣлѣ, пане судіє... Я мавъ колись такѣ самѣ штаны и думавъ, що се мои.

27 МЕТРÔВЪ ДОВГІЙ КИТЪ.

Недалеко пôвнôчного бѣгуна зловлено недавно кита (велику рыбу), котрый єсть довгій 27 метрôвъ, а важить 355 цетнарôвъ. Нѣмцѣ возять єѣ въ станѣ засушенôмъ по цѣлôй Европѣ и збирають великѣ грошѣ.

РАДА ДЛЯ МАТЕРЕЙ.

Дѣти потребують спати найменше 10 годинъ, вже о годинѣ 8½ вечеромъ повиннѣ бути въ лôжку. Тѣ дѣти, що скоро идуть спати, а рано встають и часто выходять на свѣжій воздухъ, учать ся звычайно въ школѣ дуже добре. Дѣти не повиннѣ уживати жадныхъ горячихъ напиткôвъ, лишь молоко, а старшѣ каву и гербату.

Свояки.

Панѣ дому: — Нѣчого вамъ не можу дати ѣсти, бо вы прійшли за позно. Четверта година...

Волоцюга: — И випити не маєте що?

Панѣ дому: — Нѣ.

Волоцюга: — И зовсѣмъ не прійметe мене въ го тѣ?

Панѣ дому: — Коли жъ бо я васъ перший разъ бачу!

Волоцюга: — Такъ? — школа, що мы собѣ такѣ близькѣ свояки!

Панѣ дому: — Якѣ!??

Волоцюга: — Новѣ. Вашъ нôсъ и мôй нôсъ то собѣ роднѣ братя — бо... бо оба червонѣ...

Зъ американьскихъ нагробныхъ написôвъ.

Рабъ господный, Джусъ Гаврило
Лежить въ той земли!
Вôнъ бувъ вѣрнымъ адъютантомъ
Своеи жены;
Судіею надъ вошами,
Якихъ много мавъ;
И сторожемъ вôдъ готелѣвъ,
Бо пôдъ ними спавъ;
Бизнесменомъ — хотяй слабо
Ту ему пôшло:
Хтось зловивъ его при касѣ
Тай зломивъ ребро...
А вôдъ тодѣ якесь лихо
Сѣло му на нôсъ:
Вѣчно лежавъ, думавъ, стогнавъ,
Врештѣ взявъ го бѣсъ...
Помолѣте ся за него,
Зновте „Отчепашъ" —
Всѣ мы братя, — грѣшнѣ люде,
А вôнъ .. ближнѣй нашъ.

Чалый.

ОГОЛОШЕНЄ.

Важне для рускихъ дѣвчатъ и женъ!

Безъ вступного буде ся пріймати въ грудни 1901 и въ сѣчни 1902 р. до сестричного братства св. Ольги въ Джерси Сити, Н. Дж., въ Бруклинѣ, Н. Й., въ Ню Йорку (на горѣ и на долѣ мѣста) въ Бльомфілдъ, Н. Дж., въ Елизабетѣ, Н. Дж. и въ Гекенсекъ, Н. Дж. Мѣсячне выносить лишь 25 ц., а користь велика, бо сестр. братство доглядає въ слабости и платить по 2 дол. 50 ц. тыждневои запомоги, а 100 дол. въ разѣ смерти. Теперь числить братство около 400 членовъ, а коли дôйде до 500, то пôдвысшить ся запомогу. Не вôдкладайте довше, а приступайте сейчасъ, бо жадна зъ васъ не знає, що єѣ завтра чекає. Пріймає ся въ вѣцѣ вôдъ 8 до 35 лѣтъ.

Где есть?

Хто хоче шукати своихъ краянôвъ черезъ нашу газету, мусить заплатити 25 центôвъ за кожде ого лошене наперёдъ.

Въ редакціи „Свободы" можуть достати Вск. ОО. Духовнѣ по 1 цнт. за екземпляръ:

1) Extractus matriculæ copulatorum,
2) Extractus matriculæ baptisatorum,
3) Extractus matriculæ defunctorum.

Купуйте книжки!

Грошѣ присилайте напередъ.

За пересылку платимо самѣ.

Апостолы и евангеліє	35
Американьскій шляхтич	15
Богъ надежда (костяна оправа)	$2.50
Бесѣды про часы козацкі	75
Безъ працѣ, казка	20
Борба класъ	10
Библія велика	50
Байки Павла Свого	25
Букварь угроруский	15
Багнїтки	10
Великій Изборникъ	$4.00
Весела книжочка зъ образками	30
В царстві сатани	50
Гумористика	10
Двѣ хлопскѣ державы	5
Дезертиръ, Ковалева	60
Дика панѣ	70
Два старцѣ	10
Де що про права и суды въ Сп. Дер.	10
Добра Настя	10
Де-що про землю	10
Дорога, новелї Стефаника	60
Енеїда Котляревского	50
Зъ вершинъ и низинъ	1.50
Зъ села	20
Зъ чужихъ зѣльникôвъ, оповѣданя	1.00
Забобоны та ворожбицтво	20
Записки школяра	20
З житя, оповіданя	60
Іван Гус, гуртовий спів, Лисенка	50
Календарик (на р. 1902)	10
Календар Просьвіти (на 1901)	20
Календарь для Ам. Русинôвъ (1902)	50
Казки Андерсена	25
Коломыйки	30
Коваль Бассімъ	60
Катехизмъ	10
Колядки и щедрôвки	10
Казки Грімôвъ	25
Канадійска Русь	10
Конституція Сполуч. Державъ	10
Капиталъ и праця	10
Камяна душа	10
Карби — гуцульскі новелї	30
Кухарка руска	70
Листы зъ чужины	1.25
Лихій день, комедія	10
Луць Заливайко	15
Лисъ Микита	50
Маруся, оповѣданє	25
Молитвенникъ для дѣтей	10
Молитвенникъ	$1.20
Молитвенникъ для дѣтей	20
Молитвенникъ для дѣтей	20
Микола Палкинъ	10
Нечитальникъ	50
Нашѣ звѣрята	25
Надельмаєръ	10
Народнѣ казки	25
На добродѣйнѣ цѣли, комедія	35
Народный Рухъ Ав.-Уг. Русинôвъ	15
Нарід в неволї	10
Наталка Полтавка	20
Образки для дѣтей за оденъ	1 ц.
Оповѣданя Марка Вовчка	30
Оповѣданя С. Макара	15
Образки зъ Америки	10
Оповѣданя Стороженка	10
Оповѣданя для дѣтей	20
Опришок Яношік	25
Оповіданя Сороковского	70
Порадникъ лѣкарскій	25
Пѣснословець	40
Псалтиръ	90
Pid Krestom (мол. лат. буквами)	$1.00
Повѣсти Устіяновича	80
Поезиї Гейного	50
Протестъ галицкихъ Русинôвъ противъ мадярского тысячолѣтія	10
Про вôдступник. вôдъ рос православія	10
Панщина и еѣ скасоване	30
Покарана лож, комедія	[illegible]
Повѣсти Федьковича	[illegible]
Подорож до краю великанів	[illegible]
Паньскі жарти	[illegible]
Піснословець	[illegible]
Перед і за кулісами	[illegible]
Перли, Лопатиньского	[illegible]
Рускій букварь	[illegible]
Руско-украинська литература	[illegible]
Розказы про небо и землю	10
Розказы про силы природы	10
Робінсонъ Крузо	10
Русини пряшівскої епархії	35
Свекруха, комедія	30
Спомини А. Гончаренка	10
Словарь російско-укр. (4 томы)	6.00
Старый Єфремъ	10
Сім казок	50
Судний день	40
Словаки чи Русины	40
Творы Гр. Квѣтки	1.00
Творы Ст. Руданьского	50
Тымко Гаврилюкъ	15
Учитель, комедія	30
Хвалите Господа	1.20
Хрунѣяда	10
Хлопы и хлопска справа	5
Хмельницкій и Хмельнищина	15
Хлѣбъ душѣ	80
Хлопскѣ пѣсни	10
Читанка для II. клясы	30
Читанка для III. клясы	40
Читанка для IV. клясы	50
Якъ чоловѣкъ зôйшовъ на пана	50
Якъ поставъ свѣтъ?	15
Якъ дбати о здоровля	25
Яблочникаръ, комедія	15
Як козам роги виправляють	10

Всѣ попереднѣ списы и цѣнники книжокъ еуть неважнѣ.

SVOBODA, Box 418, Olyphant, Pa

— Календарь „Союза" на рокъ 1902 — се така книжка, котра мае вартость не на рокъ, але на цѣле житє. Редакція „Свободы" продае его по 50 центôвъ.

ДОКТОРЪ ПРАВЪ

ЮЛІЯНЪ ЧУПКА,

—адвокатъ,—

3 N. Main Str., Wilkes-Barre, Pa.

P. O. Box 372.

Хто мае справу ґрунтову, або хоче вôдобрати грошѣ або спадокъ въ старôмъ краю, най удасть ся до адвоката Чупки, бо вôнъ бувъ адвокатомъ въ Галичинѣ.

Всѣ контракты, правнѣ папары и повномочія. ja'02

Гей Русины! чи знаете вы дорогу до дешевого и доброго купна? Она веде просто до

Юрія Хиляка

въ OLYPHANT, PA.

Вы его певно добре знаете. Въ него знайдете одинокій, найдешевшій, найлучшій и найкраснѣйшій „стôръ" зъ убранями. Купите добре „шифкарту" и скоро и безпечно пôшле вамъ грошѣ до старого краю. Не гадайте однакъ, що то все — нѣ! Вôнъ мае ще найкрасшій салунъ въ мѣстѣ пôдъ назвою:

Anthracite Hotel.

Тамъ доперва погостите ся, якъ въ рôдной бабки на весѣлю.

СЕМАНЪ МИТРЕНКО

готельничій

на River st., OLYPHANT, Pa.

Хочешь выпити гарнѣсько?
Запытай ся де Митренко;
Готель, виску, пиво мае,
Повнѣ склянки доливае.
Є цигара, є и галя
На мітинґи, на забавы:
Тамъ посидишь, погуляешь,
Вчуешь неодно цѣкаве, —
А що выпешь, то знай брате,
Пôде дальше, якъ у пяты!

Гаврінлъ Малинякъ

Гуртовный складъ
(Wholesale)
20 Market st.
SHAMOKIN. PA.

Мае завсѣгды на складѣ свѣже, добре пиво въ великихъ и малыхъ бочôвкахъ зъ найлучшихъ броварôвъ, горѣвки и лікеры найлѣпшого ґатунку.

Братя! замовляйте у свого!

Сало! Сало!

Насъ неразъ питали за старе кр еве сало, але мы не знали, хто его продае Теперь най памятають всѣ, що старе, дво и три-лѣтне краеве сало продае въ Америцѣ лишь:

GEO. RETIK.

13—15 N. Gilbert Str., Shenandoah, Pa.

Є се оденъ зъ найстаршихъ рускихъ бизнесменôвъ въ Америцѣ. Мае красный готель, добру ґросерню я безпечно посылае грошѣ до старого краю

— ОДИНОКІЙ РУСКІЙ ГОТЕЛЬ —

ВАСИЛЯ ТУРКА

на Сторджисъ, Па.

Продае свѣжй трунки и добрй цигара. Мае такожь галю — на весѣля и другй забавы.

Юліянъ Копистяньскій

(Julian Kopyscianski)

424 Shamokin Str., ШАМОКІНЪ, ПА.

Перворядный салюнъ рускій. — Найлучшй напитки можна ту достати, якъ: пиво на шклянки и бутельки, вина розмаитого гатунку, горѣвки доскональй, цигара дуже добрй.

Спѣшѣть Братя Русины до свого братчика Юлька.

Юрко А. Прокоповичъ,

погребникъ, готельникъ, и Livery Stable.

— Галя на митінґи и забавы, —

201 Jones Str., OLYPHANT, Pa

CHRISTIAN SCHMIDT,

203 W. Coal Str.
Shenandoah, Pa.

САЛУНІСТАМЪ ДО ВѢДОМОСТИ!

Я утримую на складѣ найлѣпшй напитки, якъ темпереційну соду, джиндерейлъ, саспрела, пиво въ бутелькахъ бѣле и червоне, вайсъ біръ и портеръ.

Ану салуністы спробуйте, а переконаете ся!

ОДИНОКИМЪ

найзручнѣйшимъ рускимъ друкаромъ въ Америцѣ есть:

ВАСИЛІЙ САРИЧЬ.

517 E. 13th Str, NEW YORK, N. Y.

Онъ вамъ выготовить всякй друкарскй працѣ красно и дешево, яко нихто иншій въ Америцѣ. Онъ друкуе на рускôмъ, словацкôмъ и англицкомъ языку: статуту, бальовы тикеты и всьо, що тôлько для братствъ и поодинокихъ людей е потребно.

Адресъ: V. V. Sarych, 517 E. 13th St. NEW YORK, N. Y.

?01

Чи суть чуда на свѣтѣ.

Такъ пытають себе люде, котрй, можна сказати, чудеснымъ способомъ були вылѣченй зъ рôжныхъ тяжкихъ недугъ.

Не були се чуда, лише знане.

Хто терпить на яку не-будь хвороту, а хоче зъ неи вылѣчити ся; хто бажае прійти до давного доброго здоровля, силы и меткости — най уважно прочитае тыхъ кôлька стрѣчокъ.

ЧУЛИ ВЫ ВЖЕ ДЕ-ЩО О ПРОФЕСОРѢ COLLINS?

Без сумнѣву, що такъ, бо его слава и звѣсне имя лунають по цѣломъ свѣтѣ. Вôнъ студіювавъ много, не лишь на славныхъ европейскихъ університетахъ, але такожь и въ Америцѣ. Довгй лѣта старавъ ся набрати досвѣду и доскональвъ ся въ лѣкарскôй штуцѣ швидко, тымъ бôльше, що природа надѣлила его незвычайными здôбностями, быстротою и великимъ розумомъ.

Днесь професоръ Collins є славнымъ на весь свѣтъ, а не лише звычайнй люде удають ся до него о помôчь въ разѣ недуги, але й найлѣпшй лѣкарѣ засягають его рады, тай просять о выясненє, наколи не можуть поняти симптому якоись недуги.

Можна смѣло твердити, що кого вôнъ не вылѣчить, того вже нѣхто на свѣтѣ не уздоровить.

ПРОФЕСОРЪ COLLINS ПРОВОДИРЕМЪ ЛѢКАРѢВЪ ВЪ ЛЯБОРАТОРІИ.

Сей зручный а славный лѣкарь заложивъ институтъ пôдъ именемъ „The Professor Collins New York Medical Institute", 140 West 34th St. въ Ню Йорку, абы тымъ лекше мôгъ спѣшити зъ помочію страдаючôй людскости.

Въ тôмъ институтѣ тысячамъ а тысячамъ привернено вже здоровле, а мѣжь тыми соткамъ соткамъ Полякôвъ и Словякôвъ. Зъ причины браку мѣсця подаемо ту лишь деякй короткй листы, котрй заслугують на увагу.

Youngstown, O., 1. вересня, 1900.

Пане Професоръ Collins!

Посылаю Вамъ свою фотографію въ доводъ, що я вже здорôвъ. Черезъ 5 лѣтъ

бувъ я недужій. Оденъ лѣкарь твердивъ що маю мошна нездоровй, другій, що мушкулы затвердѣли, третый, що мой мѣхуръ въ непорядку и т. д. Безлѣчь гроша я выдавъ на лѣкарôвъ, а й довгій часъ лежавъ въ шпитали. Вы однй вôдъ разу пôзнали мою хвороту, а вашй лѣкарства за два мѣсяцѣ привернули менѣ здоровле.

Зъ братерскимъ поважанемъ

ВАСИЛЬ ГРИШЬ.

Detroit, Mich., 13 серпня, 1900.

Професоръ Collins въ Ню Йорку.

Высокоповажаный Пане!

Ваша слава широкою филею пливе по свѣтѣ, але наколи-бъ королѣ и цѣсарѣ

свѣта знали о вашôмъ глубокимъ знаню, безъ сумнѣву не дали бы Вамъ лѣчити бѣдныхъ людей, лишь задержали-бъ Васъ для себе. Мене стрѣтило се нещасте, що упавъ-емъ зô сходôвъ и потякъ ся тяжко. Мавъ-емъ порунтаній кости и такъ бувъ покалѣченый, що лѣкарѣ, котрй мене лѣчили, не робили надѣи на мое вылѣченє. Вы однакъ зовсѣмъ мене уздоровили. Днесь жалую лишь, що не можу Вамъ сего годно вынадгородити.

По вѣкъ вдячный Вамъ

ИВАНЪ ПИЛЯРСКІЙ.

Scranton, Pa., 5 липня, 1900.

Высокоповажаный Проф. Collins!

Сама не знаю, якъ выразити Вамъ свою подяку за освободженє мене вôдъ тяжкои

болѣзни. Я терпѣла скаженй болѣ въ мясняхъ, кололо мене въ боцѣ и въ крижахъ. Ахъ! страшно я терпѣла. Радила-мъ ся многихъ лѣкарôвъ въ краю, лѣчили мене професоры зъ Пешту, та все безуспѣшно. Мають вже не буду вылѣченою, такъ гадала я собѣ, однакъ, прійшовши до Америки за сыномъ, удала-мъ ся до Васъ о помôчь. Лѣкарства, котрыхъ Вы менѣ два разы прислали, зділали тй чудеснй наслѣдки, що днесь дякувати Господеви — чую ся здоровою

Зъ дякою и поважанемъ

МАРІЯ КОРЕШКА.

Pocahontas, W. Va., 6 мая, 1900.

Любый Пане Професоръ!

Най Вамъ Господь Богъ заплатить за Вашу помôч. Шѣсть лѣтъ була я недужа, удавала ся до

доктôрôвъ, але безъ успѣху, бо они не могли розпôзнати хоробы. Кождый говоривъ инакше. Прійшло ся вже лагодити на смерть. Але на конець захотѣло ся ще разъ попробувати и нынѣ дякую Богу, що удало-мъ ся до Васъ. Вашй лѣки усунули болѣ; днесь я сильна, здорова, а навѣть пототстѣла. Люде говорять, що выглядаю о 10 лѣтъ молодшою.

Зъ красными поздоровленемъ

АННА КОВАЧИКЪ.

ВЕЛИКА ЗРУЧНОСТЬ ПРОФЕСОРА COLLINS-А

въ лѣченю мущинъ, женщинъ и дѣтей, вôддаленыхъ тысячѣ миль.

Въ лѣкарскôмъ знаню суть звѣстнй деякй симптомы, котрй описанй, дають можнôсть зовсѣмъ докладно пôзнати яку-будь хоробу. Наколи хорый выповнить слѣдуючй пытаня тай пôшле ихъ професорови Collins-ови, то вôнъ пôзнае докладно его хоробу. Не треба ѣхати до Ню Йорку — напишѣть лишь:

Чи кашляете?
Вонѣтуете?
Худнете?
Масте уплавы?
Чуете ся зле?
Масте неправильно?
Болить васъ бôкъ?
Масте ґризь?
Болить васъ цѣле тѣло?
Болять васъ уха?
Масте злый апетитъ?
Терпите на бѣлй уплавы?
Чуете ся пригнобленымъ?
Пече васъ въ горлѣ?
Масте слабый зрѣкъ?
Лякаете ся легко?
Росчулюете ся скоро?
Масте твердый столецъ?
Масте короткій вôддихъ?

Болить васъ по ѣдженю?
Масте заворотъ головы?
Сверблять васъ очи?
Масте обложеный языкъ?
Трясуть ся ваши руки?
Бе вамъ сильно серце?
Чуете тискъ на серци?
Чи мучить васъ ссати?
Чи чуете бôль въ костяхъ?
Масте бôль въ плечахъ?
Чуете бôль при уриновиню?
Воркоче вамъ въ кишкахъ?
Масте за мягке тѣло?
Масте недугу матицѣ?
Перемерзаете швидко?
Вонне вашъ вôддихъ?
Чуете ся утомлеными?
Терпите на заразливу хоробу?
Обридае ся вамъ жити?

УРЯДОВИ годины: вôдъ 10 до 1 по пол.; вôдъ 2 до 5 веч. Въ недѣли лише вôдъ 10 до 1 по пол. Лѣки посылае ся черезъ експресъ до кождои мѣсцевости въ Злученыхъ Державахъ.

Можете писати по-руски.

ЛИСТЫ АДРЕСУЙТЕ:

Professor Collins New York Medical Institute, 140 West 34th Street, NEW YORK.

ОДИНОКІЙ РУСКІЙ ГОТЕЛЬ

Д. ГОЛОДА

38 Green str., JERSEY CITY, N.J.

Кождый Русинъ маючій яку небудь потребу въ Ню Йорку, чи въ околици, повиненъ вступити до того готелю, бо тутъ дôстане найдобрѣшій и найтаньшій напитки всякого рода и пораду, де найлучше купити шифкарту.

С. M. HATHAWAY.

Агентъ вôдъ огневои асекураціи компаній.

Колектованіе гроша за ренту. Мае два домы до ренты на Race str., три домы на продажъ въ Hill str., домы до вынайму на Blakely, Olyphant, Pa.

ЦѢНА ДУЖЕ НИЗЬКА

МИХАЙЛО БОСАКЪ,

Посылае грошѣ до краю въ протягу 14 днѣвъ.

Продае шифкарты такъ тано якъ и компанія въ Ню Йорку.

Продае тикеты колѣйовй до Ню Йорку.

Продае правдиву крайову палюнку и вино.

Мае голсейлъ (wholesale) на всѣ американськи трунки.

Задарно потверджуе всякй папери и дає раду, бо есть

Нотарь публичный, чоловѣкъ ретельный и честный.

M. BOSAK, Jones Str. OLYPHANT, Pa

ДІЯМЕНТОВИЙ ЕЛЄКТРИЧНИЙ ХРЕСТ,

званий також хрестомъ Вольта, зістав відкритий кілька літ тому в Австриї, а задля своїх великих приметъ розповсюднив ся скоро в Німеччині, Франциї, Скандинаві, і других европейских краях, где нині уважають его за найсильнійше средство против ревматизму і других слабостей.

Електричний Діяментовий Хрест лічить руматизм мускулів і суставів, невралгію, болї в цілім тілї, нервовість, нервове ослабленє, безсонницю, пригнобленє, гистерию, паралїж, трясенє, удар, епілепсію, танець сьв. Віта, пальпітацию, нервовий біль голови, і всї слабости нервового системи. Єго добродїйний вплив видно вже по кількох годинах, хотяй часом треба на него ждати кілька день.

Коштує долара, при чім ґарантує ся, що принесе стілько користи, що найлїпший електричний пояс, що коштує 15 або 25 рази тілько. Нїхто в родинї, хорий чи здоров, не повинен бути без Електричного Хреста, сего найлїпшого средства против слабостям. Пришли долара, а ми пішлемо тобі оплачений оден Електричний Діяментовий Хрест, або 6 за 5 долярів. Тисячі листів від осіб, котрих вилїчив сей Хрест, суть достаточним доказом его сили. Ось два з них: Малам болї через много лїт; тепер есьм здорова. Діям. Елект. Хрест вилїчив мене. Каролїна М. Пітерсен, Richfield, Utah. Diamond Electric Cross Co., 206 Milwaukee Ave., Chicago. — Пов Панове: Вже 3 місяцї ношу Діям. Електр. Хрест. Давнїйше мав я болї в моїх плечах, так що не міг грати на скрипцї. Тепер чуюсь зовсім добре. З поважанєм. W. Simon, учитель, Schaumburg. Cook Co., Ill. Марець 20, 1900.

DIAMOND ELECTRIC CROSS CO. Dept. 72, 306 Milwaukee Ave., CHICAGO, ILL.

ВЕЛИКІЙ КОМПАНІЧНЫЙ СТОРЪ

Russian Mercantile Co. Ld.

— ВЪ —

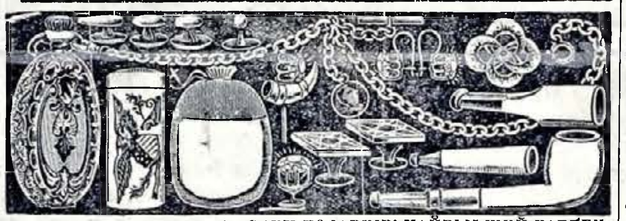
Shamokin, Pa.

327 Shamokin st.

Найбôльшій рускій компанічный сторъ въ Америцѣ. Заложеный ще въ роцѣ 1889, а теперь побôльшеный, украшеный и на ново урядженый. Новый дôмъ великій, красный, котрый компанія купила 1896 року за $18.000 доказуе, що може компанічна робота. — Всѣ розумнй Русины належать до тои компаніи, купують зô свого власного стору значить, спомагають самыхъ себе. — Мѣсячно обертае сторъ сумою $3,500.00

Заряджае нимъ:

Федько и Колодѣй.

ДАРОМ 14 ПРЕКРАСНИХ ПОДАРКІВ! НАЙБІЛЬШИЙ БАРҐЕН ПРЕДЛОЖЕНИЙ КОЛИНЕБУДЬ! НІЧ НЕ КОШТУЄ БАЧИТИ ТОВАР! Днесь предкладаємо одну з найлїпших годинок які продають: Правдиву Американьску 14 к. з подвійною золоченою ковертою, женьску або мужеску з Правдивим Американським Осередком, дорогими каменями, добрим ходом R. R ґарантовану, пікляве викінченє, зреґульовану з письменною ґаранцією на 20 лїт, що до вигляду, витревалости рівну **$40 щирозолотій годинці.** Всім любителям тої класи годинки даємо в протягу найблизших 60 днів зовсїм даром слїдуючі красні подарки: 1 Віденьску файку з морскої пінки, з бурштином вартости $1.50; 1 Правдиву з мор пінки цигарницю варт. 7 ц; 1 правдиву м п. цигарничку 50 ц; 1 шкіряний капшук на тютюн 25 ц; 1 піклове пуделко на сїрники 25 ц; 1 елєґантний золотий ланцушок з Cameo Charm $1.50; 1 прекр золочену брошку $1.00; 1 пару кульчиків з брилянтами 1.00; 1 прегарну шпильку до машлї з каменем 40 ц; 1 пару золочених спинок до маншетів 40 ц; 1 пару золочених спинок до рукавів 25 ц; 2 спинки до ковнїрика 50 ц; і 1 добру спинку на груди з красним каменем 75 ц. Годинку і 14 подарків шлемо C. O. D. $4.98 і коштом експресу з правом безплатного огляданя і відісланя назад на наш кошт єли не [illegible]бають ся. Де нїт експресового офису треба $4 98 післати зъ ордером Хто пішле гроші з ордером дістане еще кишенковий ніж даром і всї річи оплачені реджістрованою почтою **ОДНА ГОДИНКА ДАРОМ З ПОДАРКАМИ** єли купиш або продаш 6. Пиши чи хочеш женьску чи хлопеску годинку. До женьских годинок посилаєм 50 ц. довгий Lorgnette ланцушок вмісто Дикенса Пиши днесь заким наш товар буде розпроданий. Адрес ATLAS JEWELRY CO., 67 Metropolitan Block, CHICAGO, ILL.

T. TALPASZ

ТЕОДОЗІЙ ТАЛПАШЪ

РУСКІЙ РЕСТАВРАТОРЪ

— и —

ГОТЕЛЬНИЧІЙ

246 Pearl Str.
Shamokin, Pa.

Недалеко руской плебании.

Добрый вечеръ друже мой!
— Добрый вечерь, свате!
А куды такъ спѣшите?
— До Талпаша, брате!
Що за Талпашь? Зводки вонъ?
— Та-жь краянъ нашь милый
— У него всѣ Русины
— Подкрѣпляють силы!...
— Що за бриндзя й пиво тамъ!
— Обходить ся файно!
— Обслугуе якъ братамъ!
— Таньо надзвычайно!

Вôдъ теперь Русины зъ Simpson, Pa. и околицѣ не потребують вже ходити до чужихъ, котрй ихъ обдерали и туманили, выпекували и смѣяли ся зъ ихъ легковѣрности. Най лишь они затамлять слѣдуюче:

ЯКИМЪ ГАВРАНЪ

Ґросерникъ въ SIMPSON, PA.

Се правдивый Русинъ, чоловѣкъ чесный и статечный (що потвердить кождый его знакомый) а все, що е въ его ґросерни, добре и не дороге. Ще одна выгода: ВОНЪ ПОШЛЕ ВАМЪ ГРОШЬ ДО СТАРОГО КРАЮ БЕЗПЕЧНО И СКОРО. Идѣть до него, най чужй не розпыхають черева нашою працею.

THE HOME BREWING CO.,

Shenandoah, Pa.

Выробляе бѣле и червоне пиво, портеръ и еилъ найлѣпшого ґатунку въ стейтѣ. Уживають лишь найлѣпшого ячменю и хмелю. Держить все чисто. — Услуга добра.

Union Beer.

Christian Schmidt, президентъ.
W. W. Rynkiewicz, секретарь.

Велика фабрика циґарôвъ

ПОЛЬСКО-ЛИТОВСКОИ СПÔЛКИ

въ Мт. Кармель, Па.

Въ мѣстѣ и околици знають добре сесю фабрику, бо всѣ лишь ту ордерують, а курцѣ-знатоки твердять, що лѣпшихъ циґарôвъ не найдете въ Пенсильвеніи.

Впрочѣмъ не треба хвалити, бо добре само хвалить ся. — Адресъ фабрики:

CIGAR MANUFACTUR. CO.

17ja02 Mt. Carmel, Pa.

К. Файферъ,

одинокій славяньскій погребникъ въ Питсбурґу и околици.

Вынаймае возки и повозы на весѣля, хрестины, похороны и т. п. по дуже умѣркованôй цѣнѣ.

Єго офисъ лишь оденъ блакъ вôдъ руской церкви, 806 Carson Str., S. S. Pittsburg, Pa. 12f

Оденъ зъ найбôльшихъ броварôвъ въ Америцѣ.

ВАРИТЬ ПИВО НА КРАЕВЫЙ СПОСÔБЪ, БЕЗЪ ВСЯКИХЪ ПРИМѢШОКЪ.

Хто лишь разъ покоштуе сего пива, то иншого вже не хоче пити.

Голова вôдъ него нѣколи не болить, бо есть здорове и поживне.

НЕ ТРЕБА ЄГО ЗЪ РЕШТОЮ ХВАЛИТИ, БО ДОБРЕ САМО ЗА СЕБЕ ГОВОРИТЬ.

E. ROBINSON'S SONS,

LAGER BEER BREWERY,
435 to 455 N. 7-th Str.
SCRANTON, PA.

Telephone calls: GENERAL OFFICE 2333.
NIGHT CALL 4854.

Иванъ Глова.

JOHN GLOWA

(POSTMASTER)

Excelsior, Pa.

ОДИНОКІЙ СТОРЪ НА ЦѢЛЫЙ EXCELSIOR.

Всякй потрбнй рѣчѣ до житя, якъ такожь можна купити убраня майнерскй и звычайнй.

Посылае такожь грошѣ до всѣхъ частей свѣта, скоро, тано и беспечно.

Продае шифкарты.

Не вôдъ нынѣ вже знають люде солідного Ивана Глову.

Dr. John Szlupas

421 Penn. Ave.
SCRANTON, PA.

Знаменитый лѣкаръ Довголѣтна практика дала ему способнôсть стати добрымъ лікаремъ. Лѣчить успѣшно всякого рода хоробы. Мае такожь свою власну аптику, въ котрôй выробляють ся дуже добрй и помôчнй лѣкарства.

Розмовить ся по руски, литовски, польски и по англійски. — На цѣлôй околици знають добре Шлюпаса.

МАЄШЬ КНИЖКИ ДО ОПРАВЫ?

CONDRAD LOTZ.

305 Lackawanna Ave., Scranton, Pa. оправляе книжки всѣлякого рода, хочь бы якъ розтрепаній. Такожь робить книжки для братствъ, церковъ, бизнесменôвъ и т. д. Зробота ґарантуе

P. V. OBIECUNAS,

1118 Carson str., Pittsburg, Pa.

Мае банкъ, заложеный въ 1894 р. Продае шифкарты на всѣ корабельнй лініи дуже тано.

Посылае грошѣ до всѣхъ частей свѣта дуже скоро и безпечно.

Мешкае 4 „блоки" вôдъ руской церкви на „Савт-Сайдъ." — Вже часъ перестати ходити до чужихъ, а попирати своихъ. — Розмовите ся зъ нимъ по руски.

J. BOBKOWSKI

ПРЕДПРІЄМЦЯ ПОХОРОНОВЪ.

Вынаймае такожь „керичи" на похороны, хрестины и весѣля по дуже низькихъ цѣнахъ.

300
PEARL and MULBERRY st
SHAMOKIN PA

B. J. Keogh.

Продае всякй напитки темперенційнй, вайсбіръ и селцеръ.

СПЕЦІЯЛЬНЙ ОРДЕРЫ НА БАЛѢ, ПИКНИКИ, ВЕСѢЛЯ И ДРУГЙ ЗАБАВЫ ДОСТАРЧАЄ СКОРО.

Офисъ: 327 E. Centre Str. SHENANDOAH, PA

РЕСТАВРАЦІЯ И КАВЯРНЯ

TROMETTER'S

(Трометтеръ)

Cor Rock & Sunbury Str., SHAMOKIN, PA.

напротивъ National Bank.

Снѣданя, Обѣды, Вечерѣ.

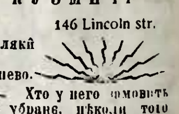
Въ кождôмъ часѣ можна достати такъ горячй якъ и зимнй перекуски. Потравы прилагодженй на европейскій способъ, дуже смачно. Услуга солідна. Окремй комнаты для родинъ. Найлучшй вина, пива, лікеры, горѣвки и всѣ можливй напитки. Цѣна дуже мала.

РУСКІЙ КРАВЕЦЬ

Въ Шамокінъ, Па. мешкае рускій кравець

ПЕТРО КУЗМИЧЪ

146 Lincoln str.

Робить вôнъ всѣлякй убраня мужескй складно и дешево.

Хто у него замовить убране, нѣколи того не пожалуе.

B. W. Woshner,

Першо-рядный складъ убраня для дѣтей и дорослыхъ, 1306 Carson Str. мѣжь 13 а 14 улицею, S. S. Pittsburg, Pa.

Хто лишь себе и дѣвочки
Хоче гарно вбрати,
Той не мусить у жидôвски
Сторы заглядати:
У Войшнера все дешево
„Суты" въ моднôмъ крою —
И вôнъ певно вамъ не скаже:
„Ґеравтъ, дурный тою!"

Sep19

Выробляе братскй машлѣ, шапки, водзнаки, хоругвы, уніформы.

Цѣнникъ и пробки высылае даромъ

R. H. Morgan, 23 N. Main str. SHENANDOAH, PA

Одинокій

ПОГРЕБНИКЪ

на парохію руску въ Northampton, Pa. и околицю

M. F. S. Keck.

Тôлько до него удавайте ся, а вôнъ всѣхъ красно и таньо обслужить.